

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Biuro Urządzeń Rolnych Kółek Rolniczych

w Warszawie, ul. Langiewicza 3 (Kolonja Staszica) Tel. 131-89.

ODDZIAŁY:

Kielce
ul. Sienkiewicza № 20

Wilno
ul. Trocka № 11

Włocławek
ul. Kaliska № 12

Przedstawicielstwa prowincjonalne:
Wojewódzkie i Okręgowe Związki Kółek Rolniczych.

Institucja o charakterze społecznym, współpracująca w sprawach techniczno agrarnych z urzędami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi, — ukwalifikowana przez Ministerstwo Reform Rolnych i Rolnictwa.

Wykonywa wszelkie prace z zakresu:

1) **meljoracyj rolnych**, jako to: Drenowanie gruntów ornych, nawadnianie i osuszanie łąk, torfowisk, regulacje rzek, urządzenie stawów rybnych, sporządzanie planów dla koncesyj prawno-wodnych i przemysłowych (młyny), ekspertyzy meljoracyjne, organizowanie spółek wodnych;

2) **miernictwa**: w związku ze **scalaniem** i zamianą gruntów, znoszeniem służebności, podziałem wspólnot, parcelacją, pomiary majątków ziemskich i miast, plany regulacyjne, ustalanie granic, sporządzanie i poświadczanie zgodności planów, odrysów i t. p.

3) **parcelacji prywatnej majątków ziemskich**: sprzedaż parcel samodzielnych i dodatkowych, ośrodków, wyjednywanie kredytów i t. p.

4) **szacowanie i urządzenie lasów, zalesiania nieużytków i t. p.**, dostawa **sączków**, cegły i innych materiałów budowlanych; sporządzanie projektów budowy dróg bitych i zwykłych, wyjednywanie kredytów na meljoracje, na kupno ziemi, zagospodarowanie nowopowstałych parcel, wywoływanie hipotek, **p o r a d y** prawne i techniczne.

Dostawa Sączków z własnych zakładów ceramicznych.

Warszawa, 15 Kwietnia 1928 r.

KRAJOWE TOWARZYSTWO MELJORACYJNE Sp. Akc. ZARZĄD i CENTRALNE BIURO TECHNICZNE:

Warszawą, ul. Kopernika 30. Tel. centr. 58-04, 158-39, 158-01; dyr. 58-07, 506-36.

Skrót teleg. Warszawa — Meljoracje.

Oddziały: Toruń, Kalisz, Włocławek, Łęczyca, Radom, Częstochowa, Wilno, Płotków, Płock, Brześć n/B, Kraków.

Instytucja o charakterze społecznym, powstała w 1905 r. współpracująca nad szerzeniem meljoracji z instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi — ukwalifikowana przez Ministerstwo Rolnictwa.

Ekspertyzy, projekty generalne dla wydziałów powiatowych i spółek wodnych, projekty szczegółowe oraz nadzór techniczny i kontrola nad wykonaniem wszelkich przedsięwzięć meljoracyjnych.

Meljoracje rolne (osuszanie, nawadnianie, zraszanie) meljoracje podstawowe (regulacja rzek, kanały), budowa stawów, zakłady wodne, technika sanitarna, budowa dróg, budowle wiejskie oraz pomiary dla celów parcelacji, scalania i t. p.

Kredyty długoterminowe i krótkoterminowe na sporządzanie projektów i wykonanie robót — w szerokich rozmiarach.

H. CEGIELSKI SPÓŁKA AKCYJNA W POZNANIU

Jeneralny Przedstawiciel w Warszawie

Inż. S. Grzymałowski, Bracka 16, tel. 136-30 i 278-00.

Specjalny dział budowy parowych

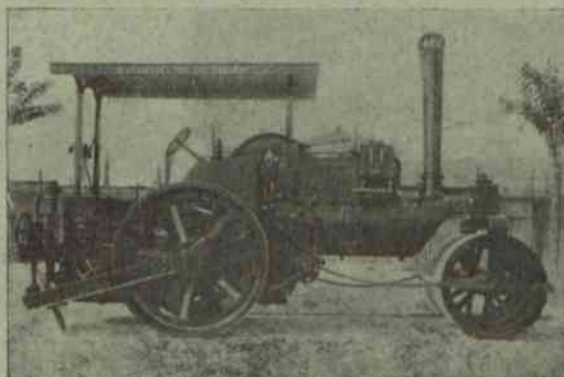
WALCÓW SZOSOWYCH

WŁASNEJ UDOSKONALONEJ KONSTRUKCJI

Dogodne warunki kredytowe.

Oferty na żądanie.

Duża ilość walców w ruchu

OSKARDNIKI (zrywacze starych szos)

BECZKOWOZY

WOZY MIESZKALNE

PATENTY

na wynalazki, rejestracje marek, modeli wzorów w Polsce i zagranicą

Czempiński i Skrzypkowski Inżynierowie

Rzecznicy patentowi przysięgli

Warszawa, ul. Krucza Nr. 43

Telefon № 226-70.

Adres teleg.: „PRAWO-WARSZAWA“

WALCE DROGOWE PAROWE I MOTOROWE

H. KOETZ NAST. SP. AKC. Mikołów woj. Śląskie

Fabryka założona w 1872 r.

W Warszawie: inż. B. Rudziński

Wilcza 39-4. Tel. 322-63.

CZOS. 13458/10/16

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH POLSKICH.

NUMER POJEDYNCZY I ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. № 1520.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7
TELEFONY: 131-92 I 225-50.

Redakcja rękopisów niezwraca.

Ceny ogłoszeń: Całe wolne miejsce na pierwszej stronie okładki 300 zł.; $\frac{1}{2}$ — 150 zł. Cała strona poza tekstem 200 zł., $\frac{1}{2}$ — 100 zł., $\frac{1}{4}$ — 50 zł. W tekście o 50% drożej. Ogłoszenia związków samorz., dostarczone bezpośrednio do administracji, o 25% taniej. Ogłoszenia, nadesłane bez podania wymiaru, drukuje się na $\frac{1}{4}$ strony.

Kierownik Redakcji Aleksander Bogusławski.

Komitet Redakcyjny: Józef Bek, Stefan Boguszewski, Dr. Władysław Dalbor, Wacław Gajewski, Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.

ROK X.

WARSZAWA, 15-go KWIETNIA 1928 R

Nr. 16

TREŚĆ NUMERU 16: Sprawa budowania szkół powszechnych — A. B. W sprawie zalesienia nieużytków — S. Hor-dliczka. Dookoła spraw samorządowych. Ze Zrzeszenia Sam. Pow. Z życia samorządu. Gmina wiejska i miejska: a) Koszt organizacji i utrzymania sądów pokoju. b) Z gmin. Wiadomości o kas. poz.-oszczędn: a) O pożyczkach dla członków zarządów gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych — S. O. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Ogłoszenia.

Sprawa budowania szkół powszechnych

Wśród naszych bolączek odziedziczonych po zaborcach sprawa pomieszczeń dla szkół powszechnych jest jedną z najdotkliwszych. Napełnia ona troską wszystkich działaczy oświatowych i społecznych. Troska ta wynika nie tylko ze stanowiska pedagogicznego i niemożności należytego wyzyskania sił nauczycielskich ze względu na szczupłość pomieszczeń, ale także przede wszystkim ze stanowiska zdrowotności publicznej. Młode i słabe organizmy dziecięce, trzymane w dusznych i ciasnych lokalach, jakże podatne są do rozwoju gruźlicy i innych chorób. Ile to środków pochłania walka z temi chorobami? A ile osób wśród dzieci i nauczycielstwa śmiercią przedwczesną przypląca naukę w szkole powszechnej? Ile skarżeje fizycznie i duchowo?

Zagadnienie to jest istotnie wielkie; a szczególnie wobec naszych braków i niedomagań finansowych.

W roku szkolnym 1925/26 mieliśmy 25.967 szkół, z czego we własnych budynkach 14.572 szkół, a w wynajętych 11.395. Są to cyfry ogólne. Gdy weźmiemy poszczególne województwa, to widzimy, że w województwach centralnych mamy na ogólną liczbę 10.875 szkół — we własnych budynkach 3.540, a w wynajętych 7.333 szkoły. W województwach wschodnich na ogólną liczbę 4.040 szkół — jest 1509 we własnych, a 2.531 w wynajętych budynkach. Trzeba przytem zauważyć, że liczba szkół tak w województwach centralnych, a szczególnie w wojewódz. wschodnich, daleka jest jeszcze do objęcia wszystkich dzieci w wieku szkolnym. Muszą być więc w dalszym ciągu mnożone szkoły w budynkach wynajętych. Nie wszystkie przytem budynki szkolne własne odpowiadają wymaganiom zdrowotnym. Wiele jest ciasnych, wilgotnych, skleconych tandetnie.

Trzeba więc budować! Rozumieją to działacze samorządowi. Rozumie to lud wiejski. Ileż to razy dobrowolnie opodatkowywał się ponad ustawą dopuszczalną normę, aby tylko jakiś budynek szkolny wystawić. Niestety możliwości pod tym względem są ograniczone.

Własnymi siłami budowano niewielkie i najczęściej drewniane domy.

Najlepiej świadczą o tem cyfry. Od 1921 do 1925 r. budowano 1.756 budynków o 5.054 izbach, z czego przy współudziale finansowem państwa budowano 831 budynków o 3.052 izbach; wyłącznie z funduszy samorządowych 925 o 2.002 izbach. Z budynków budowanych przy współudziale państwa było 481 murowanych a 350 drewnianych; budowanych wyłącznie z funduszy samorządowych 265 murowanych a 660 drewnianych.

Udział więc państwa ma w kierunku budowania jakości budynków szkolnych wpływ decydujący. Niestety możliwość tego wpływu malała w miarę malenia zasiłków i pożyczek dla samorządów na budowanie szkół powszechnych.

W latach od 1922 do 1925 Ministerstwo W. R. i O. P. wydało na budowę szkół powszechnych 14.460 tysięcy złotych, z czego na zasiłki 10.844 tys. zł., na pożyczki 3.616 tys. zł. Przy rozdziale miasta były bardziej uprzywilejowane. Otrzymały bowiem 8.907 tys. zł., gdy wieś tylko 5.553 tys. W 1925 r. pozycja na budowanie szkół powszechnych z powodu trudności finansowych została z budżetu państwowego zupełnie skreślona. Na 1927/28 wstawiona została w wysokości 2 milionów zł., a w obecnym preliminarzu budżetowym na 1928/9 r. figuruje w wysokości 5 milionów zł:

W-1749/78/73

Są to sumy tak minimalne w stosunku do naszych potrzeb, że są drobnym ziarnkiem w morzu piasku.

Jakież są nasze potrzeby w tej dziedzinie? Z danych, które czerpiemy ze świeżo wydanej wydawnictwa Ministerstwa W. R. i O. P. *) widzimy, iż dla wprowadzenia powszechnego nauczania, uformowania obciążenia izb uczniami i objęcia przyrostu dzieci w ciągu najbliższych lat 11 potrzeba zbudować izb lekcyjnych 34.376 — 80.515; w celu zamiany izb w budynkach wynajętych izbami w budynkach własnych potrzeba 25.229 izb; w celu zamiany niektórych izb w budynkach własnych i w budynkach nowo wzniesionych potrzeba 8.689 izb lekcyjnych. Razem potrzeba wybudować 68.294 izby lekcyjne, gdybyśmy wzięli za podstawę najwyższą normę obciążenia izby wynoszącą 65 uczniów, a 114.433 izby przy normie wymaganej przez ustawę, wynoszącej 43,5 uczniów na izbę lekcyjną.

W granicach tych norm należałoby wybudować także mieszkania dla nauczycieli. Potrzeba więc by było 51.221 — 85.825 mieszkań dla nauczycieli.

Za przeciętną kubaturę przyjmując p. Falski w myśl projektów Ministerstwa W. R. i O. P. na 600 m³ izby lekcyjnej, a 1 mieszkania na 323,75 m³. Wyniosłoby to przy koszcie 1 m³ budynku szkolnego 50 zł., mieszkalnego 55 zł., — 30.000 zł. na jedną izbę lekcyjną, 17.800 zł. na jedno mieszkanie dla nauczycieli.

Na podstawie tych danych p. Falski wyprowadza przybliżony koszt budowy gmachów szkolnych wraz z mieszkaniami dla nauczycieli na 3.073.230.000 zł. przy najwyższym obciążeniu izb lekcyjnych, 5.149.485.000 zł. przy normalnym ustawowym obciążeniu izb lekcyjnych. Oczywiście są to tylko cyfry orientacyjne. Sumy takiej w latach najbliższych wydać nie możemy. Ale nie możemy jednocześnie odkładać tej sprawy do lepszych czasów, bo potrzeba ta, nie mówiąc już o stronie zdrowotnej, w

*) Marjan Falski: Wyniki spisu dzieci z czerwca 1926 r. w zastosowaniu do badania potrzeb szkolnictwa powszechnego.

miarę wzrostu liczby dzieci będzie jeszcze trudniejsza do wypełnienia.

Gdyby ten program budowy szkół powszechnych rozłożyć na lat 20, licząc na to, że wzrost liczby dzieci będzie mniejszy, to musimy budować rocznie 3.415 — 5.722 izb lekcyjnych i 2.561 — 4.291 mieszkań dla nauczycieli, co kosztowałoby 153.661.500 zł. przy najwyższym obciążeniu izb lekcyjnych a 257.474.250 zł. przy normalnym obciążeniu izb lekcyjnych.

P. Falski przedstawia w grafikonie potrzeby poszczególnych powiatów w tej dziedzinie i wysokość wszystkich podatków bezpośrednich w tych powiatach. Potrzeby i możliwości wykonania są tak różnorodne i nierównomierne, że niepodobna marzyć, aby same samorządy zdolne własnymi środkami je zaspokoić. Musi tu państwo przyjść z poważniejszymi zasiłkami i pożyczkami.

W arkuszu inwestycyjnej same sejmiki powiatowe zażądały czterdziestu kilku milionów złotych na budowę szkół powszechnych. Dodajmy do tego żądania gmin miejskich i wiejskich, a wyniosą one poważną kilkusetmilionową kwotę.

Samorządy więc chcą budować i próbują własnymi siłami w drobnej przynajmniej części tę potrzebę zaspakować. W dziedzinie budownictwa zrodziło się nawet wiele pomysłów. Sejmik częstochowski zaprojektował budowanie mniejszych szkół, zgóry przewidując możliwość ich rozszerzania. Tym sposobem starał się wciągnąć do akcji budowlanej gromady wiejskie, co już dało poważne rezultaty.

Sejmik radzyński zaproponował gminom łączenie funduszy („Samorząd” Nr. 4 z r. b.) dla budowania — łącznymi siłami szkół powszechnych. Próbę organizowania budownictwa szkolnego podejmowały i inne samorządy powiatowe.

Prac tych przerywać ani zmniejszać nie powinniśmy. Należy tylko jednocześnie domagać się coraz wydatniejszej pomocy w tym zakresie ze strony państwa.

A. B.

W sprawie zalesienia nieużytków

Wszelkie kwestje związane z prowadzeniem gospodarstwa leśnego wogóle, a w szczególności z odnowieniem lasów, zalesieniem nieużytków, lub przestrzeni poleśnych wymagają planowania na odległą metę.

Rezultaty omyłek, popełnionych przy pracach tego rodzaju, rzucają się w oczy dopiero po całym szeregu lat, czego dobitnym dowodem ujemne wyniki osiągnięte w Niemczech i w Wielkopolsce przy uprawie jednorodnych drzewostanów. Bardzo często spotkać można drzewostany zupełnie niezadawalające na skutek użycia niewłaściwego nasienia, sposobu uprawy lub niewłaściwych sadzonek.

Traktowanie tej tak ważnej dla przemysłowej, gospodarczej i nawet politycznej przyszłości kraju sprawy nie powinno być bynajmniej szablonowym i prowadzonym li tylko z punktu widzenia możliwie największej

ilości hektarów uprawionych w najkrótszym czasie. Koniecznym zwłaszcza byłoby rozumne zastosowanie do miejscowych warunków bogatego doświadczenia osiągniętego w pracach tego rodzaju przez naszych sąsiadów zachodnich; bardzo zaś niepożądaną będzie dorywcza i nieplanowa praca organów samorządowych, co już daje się odczuwać.

Naogół sprawę zalesienia niezbędnym byłoby prowadzić w sposób następujący:

1. całą przestrzeń podlegającą zalesieniu w zależności od jej wielkości i od sił robotniczych rozporządzalnych oraz materiału do uprawy t. j. sadzonek, lub nasienia należałoby rozłożyć na szereg lat;

2. na każdy rok mieć z góry przygotowaną odpowiednią ilość sadzonek lub nasienia;

3. w zależności od jakości gleby lub warunków

wilgotności stosować dla każdej części przestrzeni zalesionej odpowiedni drzewostan pod warunkiem maximum jego przyszłej wydajności finansowo - gospodarczej;

4. ustalić łącznie z powyższem najwłaściwsze i najekonomiczniejsze sposoby uprawy każdej odmiennej części zalesionej przestrzeni.

Trzeba wziąć pod uwagę, iż najdogodniejsza pod względem otrzymania robotników wiosenna pora upraw leśnych trwa normalnie około sześciu tygodni od 15.III do 1.V; w tym zatem czasie można uprawić tylko taką przestrzeń, na jaką wystarczy rozporządzalnych dniówek roboczych. Te ostatnie bardzo często trudno jest osiągnąć w pożądaną ilość.

Stosowany dotąd system szarwarków wcale nie jest zadawalający: robotnicy pracują niechętnie i z natury rzeczy bardzo często bywają zmieniani. Nie daje to możliwości właściwego ich wykształcenia, zwiększa i utrudnia pracę personelu nadzorczego i bardzo zżubnie odbija się na jakości upraw. Przy udzielanych przez Rząd kredytach winno się tu przejść stanowczo na wynagrodzenie dniówkowe gotówkowe. Wpłynęłoby to chwilowo na zmniejszenie zalesionej przestrzeni, lecz znakomicie podniosłoby jej jakość i zredukowałoby w następstwie ilość niezbędnych poprawek i uzupełnień.

W związku z przestrzenią, podlegającą uprawie, stoi ilość sadzonek lub nasienia, która winna być przygotowaną zawczasu, zwykle na rok przed projektowaną uprawą. Trudność i ryzyko ze względu na choroby i chwilowy brak nasion przygotowania w jednym roku dużych ilości sadzonek wskazywałoby na to, iż i z tego względu należy całą pracę prowadzić nie dorywczo i w pośpiesznie, a stopniowo przez cały szereg lat z pomocą z góry rozplanowaniem przygotowania do niej wszystkiego. Specjalnie co się tyczy najczęściej używanych u nas sadzonek jednoletnich sosny pospolitej, to właśnie mogą być wyprodukowane w większych ilościach, o ile jest zupełna pewność zużycia ich całkowitego w bieżącym sezonie. W przeciwnym razie tracą one swą wartość użytkową i narażają na duże straty osoby, zajmujące się ich produkcją. Rezultatem tego bezpośrednim jest podniesienie ceny rynkowej na sadzonki i co z tem idzie zwiększenie kosztów upraw leśnych.

Podaż wszystkich wogóle nasion i sadzonek zależy w wysokim stopniu od lat nasiennych. Przy rozłożeniu upraw we właściwy sposób można się do tego zastosować i sadzić na odpowiednich gruntach różne odmiany drzew wtedy, kiedy podaż na ich nasiona i sadzonki jest największa.

Kwestja wcześniejszego lub nawet o parę lat późniejszego zalesienia przeznaczonej do tego przestrzeni zwykle nie odgrywa poważniejszej roli.

Oczywiście, iż w sprawie zalesienia, jak w każdej innej, trzeba sobie postawić jasno cel, do którego się dą-

ży. Naogół poza różnemi poszczególnemi wypadkami, celem takim przy zalesianiu jest gospodarcze wzmoczenie wydajności gleby, t. j. otrzymanie z jednego hektara przestrzeni największej wartości użytkowej.

Wobec tego należy przy tem stosować wszędzie w zależności od warunków gleby i wilgotności takie odmiany drzew, które mogłyby w przyszłości zadośćuczynić temu zasadniczemu warunkowi. Szablonowe stosowanie na wszelkich glebach sosny pospolitej bynajmniej mu nie odpowiada. W niektórych wypadkach celowe stosowanie sosny Banksa, brzozy, topoli, rozmaitych odmian wierzby, dębu, grabu, jesionu, akcji może dać znacznie lepsze rezultaty. Zachodzi tu również konieczność stosowania wszędzie, o ile możliwości, drzewostanów mieszanych, odporniejszych na różne szkodliwe wpływy, bardziej zbliżonych do lasów, odnawiających się drogą naturalną i nawet przy odpowiedniem prowadzeniu wydajniejszych pod względem ekonomicznym. Przy takim sposobie wykonania upraw byłoby możliwem zastosowanie najwłaściwszych i najekonomiczniejszych sposobów przygotowania gleby. Przy sadzeniu sosny robienie przeorów plugiem w miejscach do tego dostępnych zamiast talerzy motyką zmniejsza przynajmniej o 50% kosztu uprawy. O ile robota ta jest wykonaną w poprzednim r. na jesieni, to sprzyja ona spulchnianiu gleby w przeorach, a co za tem idzie, zachowaniu w niej wilgoci i szybszemu wzrostowi, oraz mniejszemu w w pierwszym roku wypadaniu sadzonek. Przy zalesianiu większych przestrzeni opłaciłoby się zastosowanie specjalnych plugów leśnych syst. Ekerta, lub innych, dających możliwość lepszego zerwania darniny, lub wrzosu.

Na wrzosowiskach uprzednie wypalanie, lub oczyszczanie ich przez wyrywanie wrzosu byłoby niezbędnem.

W zakres robót przygotowawczych winno wchodzić również spulchnianie gleby pod siew sosny wprost w uprawach. Wymagałoby to specjalnych plugów i pogłębiaczy, przystosowanych do głębokiej orki, co w akcji zakreślonej na szeroką miarę winno być uwzględniane. Wtedy stopniowe sadzenie trzebawy całkowicie zastąpić siewem nasienia wprost w kulturach, pod warunkiem gruntownego przygotowania gleby. Metoda ta w rezultacie okazałaby się prawdopodobnie tańszą pomimo konieczności bardziej gruntowej uprawy i jako większa zbliżona do natury, dałaby lepsze rezultaty.

Na zakończenie jeszcze raz wskazać, iż dla osiągnięcia możliwie dodatnich rezultatów niezbędnem jest zastosowanie początkowo przynajmniej dwóch z dwunastu zasad wydajność pracy (H. A. Emersona), t.

1. celowości wykonania i fachowego kierownictwa.
Stefan Hordliczka

Dookoła spraw samorządowych

WZAJEMNY STOSUNEK ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH I SPÓŁDZIELNI ROLNICZO-HANDLOWYCH W CZASIE AKCJI DORAŻNEJ POMOCY DLA ROLNIKÓW.

(H.). Celem unormowania sprawy powyższej wydał Pan Minister Spraw Wewn. okólnik z dn. 22.III b. roku do wojewodów: w Warszawie, Lublinie, Łodzi, Białymstoku, Wilnie, Nowogródka, Brześciu n/B i Łucku, w którym zarządził co następuje:

„Związek Rewizyjny Polskich Spółdzielni Rolniczych, Centralna Kasa Spółek Rolniczych i Centrala Spółdzielczych Stowarzyszeń Rolniczo - Handlowych zwróciły się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z prośbą o unormowanie współpracy wzajemnej pomiędzy związkami komunalnymi i spółdzielniami rolniczo-handlowymi, zwłaszcza w dziedzinie dorażnej pomocy, udzielanej ludności małorolnej w postaci zaopatrywania jej w nawozy sztuczne, zboże siewne i t. p. Wspomniane organizacje uskarżają się, że niejednokrotnie w miejscowościach, gdzie istnieją już spółdzielnie rolniczo-handlowe — powiatowe komunalne kasy oszczędnościowe, korzystając z udzielonych przez Państwowy Bank Rolny kredytów na akcję nawozową, lub siewną, akcję tę przeprowadzają np. przy pomocy specjalnie w tym celu organizowanych t. zw. „wydziałów handlowych”, kas oszczędności lub innych podobnych instytucji. Wytwarzają to niezdrową konkurencję pomiędzy spółdzielniami rolniczo - handlowymi i związkami komunalnymi i powoduje niepotrzebne wydatkowanie grosza publicznego na organizowanie zbędnego aparatu handlowego.

Powołując się na okólnik mój z dnia 17 stycznia 1927 r. w sprawie popierania działalności spółdzielni rolniczych przez powiatowe związki komunalne (Nr. SS. 8359/26), ponownie zwracam uwagę Pana Wojewody na konieczność popierania działalności spółdzielni rolniczych przez związki samorządu terytorjalnego. W chwili obecnej zaś, kiedy Państwowy Bank Rolny przeznaczył specjalne kredyty dla komunalnych kas oszczędności, celem umożliwienia dostarczenia na kredyt rolnikom nasion i zbóż siewnych, jest rzeczą niezmiernie ważną, ażeby akcja ta została przeprowadzona w sposób racjonalny, oszczędny, a więc przy możliwym wykorzystaniu aparatu spółdzielni rolniczo - handlowych w tych wszystkich okolicach kraju, gdzie stan organizacyjny spółdzielczości na to zezwala.

Zechce tedy Pan Wojewoda zalecić przewodniczącym wydziałów powiatowych, by w miejscowościach, gdzie istnieją już i są należycie zorganizowane, oraz dobrze prosperujące spółdzielnie rolniczo-handlowe, (w tym względzie powinna być m. in. wykorzystywana opinia Związku Rewizyjnego Spółdzielni Rolniczych w Warszawie), starali się o nawiązanie współpracy powiatowych związków komunalnych z temi spółdzielniami przez powierzanie im przeprowadzania operacji handlowych, związanych z akcją nawozową, siewną itp., oraz przez okazywanie *w tym względzie* wymienionym

spółdzielniom pomocy finansowej za odpowiednią gwarancją.

Oczywiście, że gdyby stan organizacyjny spółdzielczości nie dawał gwarancji należytego przeprowadzenia akcji, o której wyżej mowa, należy ją zrealizować przy pomocy powiatowych kas komunalnych, bądź też bezpośrednio przez własne organy związków komunalnych.

Zastrzeżenia, zawarte w okólniku moim z dnia 17 stycznia 1927 r., ażeby poparcie udzielane spółdzielniom miało zawsze na uwadze zachowanie interesów odnośnego związku komunalnego, pozostają, rzecz prosta, nadal w mocy”.

PRYZNAWANIE KREDYTÓW NA ROZBUDOWĘ MIAST.

(H.). W sprawie tej wydało Mstwo Spr. Wewn. okólnik z dn. 30 marca r. b. Nr. 50 treści następującej:

„Nawiązując do mego okólnika w sprawie rozbudowy miast Nr. 10 z dnia 17 stycznia 1928 roku *) i przypominając zawarte w tym okólniku zasady, w porozumieniu z p. p. Ministrami Robót Publicznych i Skarbu zarządzam:

1) Komitety Rozbudowy powinny występować o kredyty budowlane przede wszystkim dla gmin i spółdzielni mieszkaniowych wzgl. mieszkaniowo - budowlanych lub innych instytucji na zysk nieobliczonych, budujących domy dla rodzin robotniczych i pracowniczych z mieszkaniami od jednej do czterech izb (wraz z kuchnią).

2) Jedynie *po uwzględnieniu* wszystkich złożonych Komitetowi Rozbudowy uzasadnionych zgłoszeń o kredyt budowlany instytucji w p. 1 wymienionych, mogą Komitety Rozbudowy występować o kredyty dla innych kategorii budujących — uwzględniając znów w pierwszej linii projekty budynków z mieszkaniami małymi (jak w p. 1).

3) O kredyty dla budujących większe mieszkania można występować do Banku Gosp. Kraj. dopiero po uwzględnieniu kwalifikujących się do uwzględnienia zgłoszeń z p. p. 1 i 2.

W powyższych granicach powinny Komitety Rozbudowy dążyć możliwie do nierozdrabniania kredytów i w ten sposób przeciwstawiać się sztucznemu powiększaniu ilości starających się o kredyt instytucji — lecz odwrotnie, naczelnym wskazaniem dla Komitetów Rozbudowy powinna być zasada udzielania kredytów budującym, którzy nabyli w budownictwie mieszkań doświadczenia i przeto dałyby gwarancję niezaprzaszczania na chybione eksperymenty sum, których przeznaczeniem jest powiększanie ilości małych mieszkań dla rodzin robotniczych i pracowniczych.

Zechce Pan Wojewoda o powyższem powiadomić zarządy zainteresowanych gmin miejskich, jak również

*) Obacz Nr. 7 „Samorządu”.

czuć nad tem, by powyższe wyłuszczone zasady znalazły ściśle i szerokie zastosowanie.

Nadmieniam, że powyższe stanowisko zostało również zakomunikowane Bankowi Gospodarstwa Krajowego, który nie będzie uwzględniał wniosków Komitetów Rozbudowy o udzielenie kredytów nieuwzględniających zasad w niniejszym okólniku zawartych".

ZARZĄDZENIE P. MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH W SPRAWIE STANU SANITARNEGO MIAST I WSI.

(H.). Pan Minister Spraw Wewn. wydał okólnik do wojewodów z dn. 26.III. b. r. Nr. 47, w którym zarządził co następuje:

„Nadchodzący okres wiosenny umożliwia ponowne podjęcie akcji podniesienia sanitarnego i estetycznego poziomu kraju. W związku z tem przypominam P. P. Wojewodom jeszcze raz podstawowe moje wymagania, zawarte w dotychczasowych zarządzeniach. Żądam, aby wynikiem powyższej akcji było:

1) w osiedlach miejskich — czystość na placach, ulicach i podwórzach domów, czysty ustęp i zamykany śmietnik w obrębie każdej posesji; bezwzględny porządek w hotelach i restauracjach;

2) w osiedlach wiejskich — polecam zwrócić specjalną uwagę w okresie wiosennym i letnim na wzorowe urządzenie studzien i używalność istniejących wychodków; co do wychodków dotychczas z jakichbyś względów po wsiach niewystawionych — wyznaczam ostateczny termin 1 listopada r. b., a to ze względu na obciążenie ludności wiejskiej w okresie letnim pracami w polu oraz częstokroć istniejącą niemożność materialną z powodu przednówka. Stosowne ogłoszenia o tym terminie mają być niezwłocznie umieszczone na widocznym miejscu we wszystkich urzędach gminnych;

3) zadrzewienie placów i ulic w miastach i wsiach;

4) wzorowy porządek w posesjach miejskich i wiejskich mieszczących urzędy publiczne; przed domami urzędów możliwie dużo zieleni — ogródki z kwiatami.

Przy tej sposobności jeszcze raz ostrzegam przed nadużyciami i nieżyciowem wykonywaniem moich zarządzeń, jak np. wymaganie śmietników po wsiach, cementowych dołów kloacznych, żądanie natychmiastowego wywożenia nawozu na pole i t. p.

Tego rodzaju nonsensy, jako prowadzące jedynie do chaosu i niezadowolenia ludności, uważać będę jako dowody niezdatności odnośnych urzędników do służby państwowej, wskutek czego zostaną oni niezwłocznie zwolnieni.

Ostrzegam również przed bezdusznym i szablonowym stosowaniem kar administracyjnych. W ręku administracji i policji znajduje się bowiem szereg innych środków, które winny być użyte w celu nakłonienia ludności do zastosowania się do wymagań sanitarnych i estetycznych. Za najgorliwszych i najsprawniejszych będę uważał nie tych starostów, lekarzy powiatowych, powiatowych komendantów pol. państw., wójtów i komendantów posterunków, którzy nałożyli względnie spowodowali nałożenie największej ilości kar, ale tych,

którzy doprowadzili do uporządkowania osiedli bez stosowania kar względnie przy najmniejszej ich ilości.

Polecam P. P. Wojewodom ponownie przypomnieć podwładnym Sobie urzędnikom wszystkie dotychczasowe moje zarządzenia w kierunku asenizacji osiedli ludzkich i wpoić w nich stale podkreślaną przeze mnie zasadę, że podniesienie zdrowotnego i estetycznego stanu kraju jest sprawą pierwszorzędnej wagi dla społeczeństwa i przyczyni się w dużym stopniu do wzmocnienia autorytetu administracji państwowej.

Wymagam zatem dalszej intensywnej akcji, do której winien przyczynić się każdy urzędnik, a która będzie przeze mnie nadal kontrolowana z całą bezwzględnością".

PLAN POŻYCZKI DOLAROWEJ NA DROGI POWIATOWE.

(H.). Bank Gospodarstwa Krajowego ma w najbliższym czasie zaciągnąć zagraniczną pożyczkę dolarową (20.000.000 dol.) w 7% obligacjach komunalnych B. G. Kr., spłacalnej w 29½ latach, z której udzielać będzie pożyczek na cele inwestycyjne poszczególnym miastom i powiatowym związkom komunalnym, *tym ostatnim prawie wyłącznie na inwestycje drogowe*. Akcję tę powitać należy z pełnym uznaniem, przyczyni się ona bowiem z jednej strony znakomicie do podniesienia poziomu administracji drogowej i udoskonalenia komunikacji w Polsce, temsamem więc przyspieszy tętno życia gospodarczego w kraju, z drugiej zaś strony realizacja inwestycji da zajęcie rzeszom bezrobotnych.

Podajemy poniżej plan rozdziału pożyczek pomiędzy poszczególne powiatowe związki komunalne, ułożony w B. G. K. (który może jeszcze ulec pewnym zmianom):

Województwo Lubelskie.

Garwolin 100.000; Tomaszów Lub. 100.000; Hrubieszów 200.000; Lublin 150.000; Węgrów 30.000; Lubartów 200.000; Zamość 100.000; Biłgoraj 50.000; Włodawa 70.000; Chełm 100.000; Krasnostaw 100.000; Biła Podlaska 100.000; Puławy 100.000.

Województwo Tarnopolskie.

Zbaraż 50.000; Skałat 45.000; Brody 70.000; Trembowla 40.000.

Województwo Krakowskie.

Nowy Targ 60.000;

Województwo Warszawskie.

Pułtusk 100.000; Sierpc 60.000; Rypin 50.000; Radzymin 100.000.

Województwo Lwowskie.

Lwów 80.000; Bóbrka 60.000; Żółkiew 60.000.

Województwo Stanisławowskie.

Stryj 50.000.

Województwo Białostockie.

Bielsk Podlaski 70.000; Wołkowysk 100.000.

Województwo Pomorskie.

Morski (Wejherowo — Puck) 100.000.

Województwo Nowogrodzkie.

Nowogródek 100.000; Nieśwież 100.000; Stołpce 40.000; Słonim 60.000.

Województwo Poleskie.

Kosów Poleski 50.000; Pińsk 50.000; Sarny 80.000; Kobryń 60.000.

Województwo Wileńskie.

Postawy 50.000; Święciany 60.000.

Województwo Wołyńskie.

Włodzimierz 60.000; Kostopol 60.000; Dubno 100.000; Horochów 70.000; Kowel 60.000; Łuck 100.000.

Województwo Kieleckie.

Miechów 100 — 200.000; Kielce 100.000; Radom 70.000.

Nadmieniamy, że Mstwo Spr. Wewn. poleciło wojewodom (reskryptem z dn. 24.III.1928 r. Nr. SF. 1029/1/28) zatwierdzać bezzwłocznie uchwały pow. zw. kom. w sprawie powyższych pożyczek.

„SPÓŁDZIELNIA LEŚNIKÓW“w Warszawie
N.Świat 36, tel. 230-75

POLECA NAJTAŃNIEJ

dla załatwienia nieużytków, zadrzewiania miast, wsi i obsadzania dróg

NASIONA I SADZONKI LEŚNE

oraz potrzebne przy sadzeniu narzędzia i przybory techniczno-leśne.

Cenniki i oferty na żądanie.

**RADIO APARATY
SPRZĘT**Najdogodniejsze warunki płatności. — Najtańsze ceny.
Cenniki i katalogi gratis.Polska Wytwórnia **RADIO-JAR**Warszawa, [Krak.-Przedm. 20/22
Oddział I.

Ze Zrzeszenia Samorządów Powiatowych

Z WALNEGO ZGROMADZENIA ZRZESZENIA SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH.

Dnia 25 marca r. b. w świeżo nabytej własnej siedzibie Zrzeszenia Samorządów Powiatowych przy ul. Dobrej Nr. 28 odbyło się Walne Zgromadzenie członków przy udziale delegatów 37-miu Powiatów, oraz zaproszonych gości.

Między innymi na porządku obrad znajdowała się sprawa drogowa, która wzbudziła duże zainteresowanie.

Po wysłuchaniu referatu Inż. Drogowego Powiatu Warszawskiego p. J. Bajkiewicza (podanego poniżej) uchwalono wezwać władze „Zrzeszenia” do zorganizowania funduszu subwencyjnego Samorządów Powiatowych dla budowy próbnych dróg na terenie powiatu Warszawskiego lub innych terenach.

Polecono również władzom Zrzeszenia przystąpić do zorganizowania Spółki z pośród zainteresowanych Powiatów, celem uruchomienia własnych kamieniołomów.

Wreszcie przyjęto do wiadomości uzyskanie przez Zrzeszenie w Banku Gospodarstwa Krajowego sześciomiesięcznego kredytu na pokrycie kosztów przewozu kamienia drogowego.

We wszystkich wyżej wymienionych sprawach Zarząd Zrzeszenia wydał komunikaty, które poniżej podajemy:

Próbne odcinki drogowe na terenie powiatu Warszawskiego.

Referat wygłoszony na Walnym Zgromadzeniu Zrzeszenia Samorządów Powiatowych w dn. 25 marca r. b.

W dniu 23 lutego b. r. przy katedrze Budowy Dróg i Robót Ziemnych, z inicjatywy inż. Melchiora Nestorowicza, Dyrektora Dep. Dróg M. R. P., powstał Drogowy Instytut Badawczy, którego zadaniem jest podniesienie poziomu techniki drogowej w Polsce przez organizowanie badań, kierownictwo naukowe przy prowadzeniu tych badań, zestawienie i opracowywanie wyników doświadczeń i t. p. prace naukowe, mające związek z budową i utrzymaniem dróg.

W związku z tem na terenie powiatu warszawskiego z inicjatywy Zrzeszenia Samorządów Powiatowych i Okr. Dyr. Rob. Publ. wojew. Warszawskiego w bieżącym roku budżetowym projektuje się wykonanie próbnych odcinków drogowych o różnego typu nawierzchni, a mianowicie:

A) na drogach samorządowych:

a) odcinek 100 m. b. z jezdnią betonową inkrustowaną. Na starej szosie, wymagającej już remontu kapitalnego, wzamian zwykłego walcowania tłucznia, będzie ułożona 9—10 cm. warstwa betonu, w którą zaraz po jej wykonaniu ma się wciskać twardy tłuczeń bazaltowy pod szablon. Tak zbudowana jezdnia w przekroju

poprzecznym i podłużnym otrzyma swój właściwy profil o powierzchni chropowatej, nieszkodliwej dla jazdy samochodowej, a b. dogodny dla jazdy sprzężajowej. — Inżynier Casa Rul (Hiszpanja) na V-tym Kongresie drogowym w Medjołanie rekomendował ten sposób, jako tam b. odpowiedni dla tych dróg, gdzie góruje ruch sprzężajowy. Różnica kosztów pomiędzy starym, a nowym systemem renowacji 100 m. b. jezdni o szerokości 5 m. oblicza się na 3.200 zł.,

b) odcinek 100 m. b. z jezdnią cementowaną tłustą zaprawą cementową. Sposób wykonania, jaki od kilku lat stosują na Zachodzie, komplikuje zwykłe pogrubienie tłuczniem o tyle, że po uzyskaniu i podwałowaniu częściowo tłucznią wylewa się nań półpłynną zaprawę cementową i walcuje. Nadwyżka kosztów na cementowanie za 100 m. b. przy szerokości jezdni 5 m. oblicza się na 1.300 zł.,

c) odcinek 100 m. dł. i 5 — szeroki z jezdnią klinierową na szosie o ruchu kołowym ponad 400 ton dziennie,

d) odcinek 100 m. dł. i 5 — szeroki z jezdnią z mątej krajowej (kieleckiej) kostki kwarcytowej i ułożonej na starej uprzednio wyrównanej szosie z wypełnieniem szczelin piaskiem. Ten sposób, aczkolwiek jest 2 do 2½ razy droższy od zwykłego pogrubienia, zasługuje jednak na uwagę ze względu na większą wytrzymałość jezdni kostkowej wogóle i przy 7, 8-letniej renowacji wytrzymuje kalkulację w stosunku do jezdni szabrowanej, wałowanej w odstępach czasu 3 — 4 lat.

B) na drogach państwowych:

e) 4-ry odcinki po 250 m. dł. i 6 m. szerokości, a mianowicie:

1. Zwykłe pogrubienie tłuczniem bazaltowym.

- a. z dodaniem do tłucznia mialu wapiennego,
- b. z dodaniem do tłucznia mialu bazaltowego.

2. Zwykłe pogrubienie tłuczniem porfirowym:

- a. z dodaniem do tłucznia mialu wapiennego,
- b. z dodaniem do tłucznia mialu porfirowego.

f) 2 odcinki po 50 m. dł. i 6 m. szer., a mianowicie:

- a. zwykłe pogrubienie tłuczniem z kamienia polnego z miałem wapiennym i krzemianowaniem.
- b. także pogrubienie tłuczniem z kamienia polnego narzutowego z miałem od wytłuczki tegoż kamienia i krzemianowaniem.

Nadwyżka kosztów renowacji dla odc. 500 m. dł. oblicza się na 6.000 zł.

g) 2 odcinki po 500 m. dł. i 6 m. szer., a mianowicie:

- a. pogrubienie jezdni termakiem (sztuczny asfalt)
- b. pogrubienie jezdni tłuczniem porfirowym z wglębnem smołowan.
- h) Odcinek 403 m. dł. i 6 m. szer. pogrubiony tłuczniem z polnego kamienia narzutowego z wglębnem smołowaniem.

Nadwyżka dla 500 m. b. wynosi 45.500 zł.

Nadwyżka dla 500 m. b. wynosi 15.000 zł.

Nadwyżka dla tego odcinka wynosi 15.000 zł.

Pomijam tu szczegóły technicznego wykonania tych próbnych odcinków, gdyż o nowoczesnych metodach techniki drogowej czytelnicy znajdą treściwy materiał w pierwszych 11 — numerach miesięcznika „Wiadomości Polskich Kongresów Drogowych”.

Jak widać z powyższego, zawdzięczając powstaniu D. I. B., zarówno Zrzeszenie Samorządów Powiatowych, jak i Okr. Dyr. Rob. Publ. przystępują do nader produkcyjnej pracy, która w dziedzinie drogowej ma odegrać rolę pomostu do przejścia od starych do nowoczesnych systemów budowy i utrzymania dróg, gwarantujących przedewszystkiem lepszą i higieniczniejszą komunikację, a następnie celowsze i oszczędniejsze wydatkowanie środków pieniężnych.

Nie mówimy tu szczegółowo o kosztach związanych z budową, czy to z konserwacją odcinków o jezdni nowoczesnej, bo same wydatki bez wyników prób doświadczalnych o stanie nawierzchni nic jeszcze nie mówią. Zresztą pozornie większe narazie koszta na utrzymanie jezdni w dalszej swej konsekwencji mogą wykazać dużą oszczędność. Badania nad ustaleniem jezdni najlepszych pod względem jazdy, zachowania się nawierzchni, jej zużywalności, cech higienicznych, a najekonomiczniejszych pod względem kosztów budowy i konserwacji, będąc w swych wynikach różne, gdyż w różnych warunkach będą znajdowały się odcinki próbne pod względem terenowym, jakości gruntów, frekwencji ruchu kołowego, jego siły pociągowej, nacisku i t. p., a zatem prace te, jako oparte na systematycznych i długotrwałych próbach eksperymentalnych na terenie samych odcinków i badaniach laboratoryjnych będą, oczywiście, związane z większymi wydatkami pieniężnymi.

Takiemu zadaniu nie może sprostać sama instytucja badawcza bez stałych zapewnionych źródeł finansowych wewnątrz. Wybitną pomoc finansową mogą okazać w pierwszym rzędzie samorzady powiatowe i miejskie, jako najbardziej zainteresowane i dla których właściwie wyniki prac D. I. B. będą doniosłym czynnikiem w redukcji budżetów drogowych.

Wszyscy zdajemy sobie sprawę, że przy nader wzmocnionym powojennym ruchu kołowym, stosowanie z uporem starych metod pracy nie stoi już na wysokości swego zadania, przedewszystkiem pod względem higienicznym i pieniężnym, zaś z wyników prac naukowych D. I. B. z całą pewnością możemy spodziewać się fachowo ustalonych recept, stosowanie których dla Powiatowych Związków Komunalnych w administracji drogowej, przyczyni się do oszczędniejszego dysponowania groszem publicznym.

Przekonałiśmy się już na pierwszym Polskim Kongresie Drogowym, jak wysokie jest zainteresowanie się naszego społeczeństwa sprawą drogową, czego dowodem był liczny Zjazd i wszechstronna jego reprezentacja. należy spodziewać się, że nie mniejszy oddźwięk znajdzie i powyższa sprawa.

Zrzeszenie Samorządów Powiatowych w obronie zatem interesów Powiatowych Związków Komunalnych podjęło właśnie tę pracę organizatora, mającego zasilać finansowo D. I. B., pod którego naukowym kierunkiem będą przeprowadzone powyżej wyszczególnione prace

na drogach powiatu stołecznego. Na pierwszy odzew w tej sprawie ze strony Zrzeszenia Sam. Pow., to ostatnie otrzymało od szeregu powiatów zapewnienia w subdyjowaniu jego zamierzeń; należy się spodziewać, że na tak doniosły praktycznie cel nie zabraknie ani jednego Powiatowego Związku Komunalnego. O miejscu i czasie rozpoczęcia robót na próbnym odcinkach drogowych ukaże się oddzielna wzmianka.

Inż. Jerzy Bajkiewicz.

Komunikat Zrzeszenia Samorządów Powiatowych o zawiązaniu spółki dla produkcji kamienia drogowego.

Walne Zgromadzenie członków Zrzeszenia Samorządów Powiatowych dnia 25 kwietnia uchwaliło wniosek następujący:

„Wzywa się władze „Zrzeszenia“ do zorganizowania Spółki z pośród zainteresowanych Sejmików Powiatowych dla produkcji kamienia drogowego“.

Zrzeszenie ma na celu przede wszystkim zaopatrzenie swych członków w dobry i tani materiał kamienia do budowy i konserwacji dróg, ponieważ zaś członkami Zrzeszenia są przeważnie Powiaty centralne, wschodnie i południowo-wschodnie, przeto też do nich się zwracamy z propozycją bliższego rozpatrzenia sprawy eksploatacji dla potrzeb własnych odpowiednich gatunków i rodzajów kamienia.

Sytuacja obecna w tym dziale produkcji wskazuje aż nadto wyraźnie na dalszy wzrost cen i konieczność zorganizowania samoobrony w celu regulacji cen. Ze swej strony Zrzeszenie uzyskało już zapewnienie pomocy Ministerstwa Robót Publicznych, Państwowego Instytutu Geologicznego, oraz przyrzeczenie niektórych terenów do eksploatacji.

Przypuszczamy, że kapitał 1.000.000 zł., składający się z udziału 20 Sejmików (po 50.000 zł.), wystarczy w zupełności na zakupienie terenów i uruchomienie kamieniołomów w/g. wymagań nowoczesnej techniki; udziały te musiałyby być uchwalone przez Sejmiki i na ten cel zaciągnięte pożyczki długoterminowe w Banku Gospodarstwa Krajowego, względnie w Polskim Banku Komunalnym, o uzyskanie których zabiegałoby „Zrzeszenie“ zbiorowo w imieniu udziałowców.

Ze względów formalnych koniecznym byłoby jednak zawiązanie „Spółki z ogr. odpow. udziałami“ jeszcze przed uzyskaniem pożyczek długoterminowych, przyczem początkowy kapitał tej Spółki mógłby być minimalny ($20 \times 2.000 = \text{zł. } 40.000$) i przeto z łatwością złożony przez udziałowców.

Zrzeszenie Samorządów Powiatowych posiada swój organ opiniodawczy w postaci „Komisji Drogowej“, której posiedzenie odbędzie się w niedalekiej przyszłości, a przedmiotem obrad będzie rozpatrzenie wniosku Walnego Zebrania o utworzeniu kamieniołomów.

Jeśli więc Wydział Powiatowy życzy sobie zapoznać się bliżej z poruszoną przez nas sprawą, uprzejmie

prosimy o powiadomienie, czy delegat Wydziału Powiatowego przybędzie na nasze zaproszenie.

Równocześnie komunikujemy, że na skutek starań „Zrzeszenia“ Państwowa Rada Kolejowa uchwaliła jednogłośnie wniosek do p. Ministra Komunikacji o niższe taryfy kolejowej na przewóz kamienia do budowy dróg od stacji Klesów, Lubomirsk itd. do wszystkich stacji polskich kolei państwowych, wyłącznie dla transportów rządowych i samorządowych. Zniżka ta poczynalaby działać na 13-ym kilometrze (21 gr. różnicy), osiągnęłaby maximum na 350-tym kilometrze (2 złote) i wreszcie dochodziłaby do poziomu obecnie stosowanej taryfy ulgowej 13 (g-10%) na 550-ym kilometrze.

Spodziewamy się, że dalsze starania nasze, poparte obecnie przez opinię Państwowej Rady Kolejowej, odniosą skutek i zniżka będzie przyznana, a wtedy tembardziej stanie się aktualną sprawa wzmoczonej produkcji kamienia drogowego.

Wreszcie komunikujemy, że „Zrzeszenie“ uzyskało w Banku Gospodarstwa Krajowego kredyt 6-miesięczny oprocentowany w stosunku 8% rocznie (nie licząc kosztów manipulacyjnych, opłat itd. które wynoszą circa 1% od sumy) na pokrycie przez Wydziały Powiatowe kosztów przewozu kamienia drogowego. Warunki udzielania tego kredytu podaliśmy w swym komunikacie z dnia 30-go marca r. b.

Komunikat Zrzeszenia Samorządów Powiatowych w sprawie udzielania kredytów na opłaty przewozowe za kamień drogowy.

Mając na uwadze trudności finansowe Wydziałów Powiatowych w okresie wiosennym i letnim, gdy trzeba wykonać większość robót drogowych przewidzianych w programie, zaś wpływy z podatków na te cele wpływają dopiero na jesieni — Zarząd Zrzeszenia, pragnąc ułatwić Wydziałom Powiatowym spełnienie ich zadań z możliwie największą korzyścią dla gospodarki samorządowej, wystąpił do Banku Gospodarstwa Krajowego z wnioskiem o udzielenie kredytu na opłaty przewozu kolejowego kamienia do budowy dróg.

Starania nasze zostały uwieńczono pomyslnym wynikiem i kredyt ten otrzymaliśmy na termin 6-cio miesięczny (bez prawa przedłużania, oprocentowany w wysokości 8% rocznie).

Kredytu tego będziemy w zasadzie udzielać tylko członkom Zrzeszenia i w pierwszym rzędzie tym, którzy również zamówią kamień za pośrednictwem Zrzeszenia.

W wyjątkowych wypadkach będziemy tego kredytu udzielać również i nieczłonkom z tym wszakże warunkiem, że Powiaty, które jeszcze nie są członkami Zrzeszenia, a pragnęłyby z powyższego kredytu skorzystać — nadesłają nam uchwałę Wydziału Powiatowego, mocą której Powiatowy Związek Komunalny przystępuje w charakterze członka Zrzeszenia, zobowiązując się wyjednać zatwierdzenie powyższej uchwały na najbliższym posiedzeniu Sejmiku.

Warunki techniczne korzystania z powyższego kredytu są następujące:

1) Kredytu udzielać będziemy na weksle sześciomiesięczne, wypełnione tylko sumą i zaopatrzone pieczęcią Wydziału Powiatowego i podpisami pp. Przewodniczącego i członka Wydziału Powiatowego, resztę będziemy wypełniać sami.

2) Sumę weksli ustala się na zasadzie rzeczywistych opłat kolejowych, uiszczonych za przewóz kamienia i potwierdzonych listami przewozowymi, które powinny być nadesłane przy specyfikacji w/g. załączonego wzoru (specyfikacja w dwóch egzemplarzach).

3) Z gotówki otrzymanej z dyskonta weksli potrącać będziemy koszta dyskonta tych weksli w wysokości 8% w stosunku rocznym, koszta administracji, stempla itp. w wysokości 1% od sumy weksli, resztę zaś przekazywać będziemy WPańom lub przelewać na Ich konto w Polskim Banku Komunalnym.

4) Weksle dyskontować będziemy na sumy nie

mniej od 5.000 zł., a to celem zaoszczędzenia WPańom kosztów manipulacyjnych.

Wreszcie pożądanym jest odpis uchwały Sejmiku, upoważniający Wydział Powiatowy do zaciągnięcia zobowiązań dłużnych wogóle.

Niezależnie od powyższego Zrzeszenie wystąpiło ze staraniami do Banku Gospodarstwa Krajowego o niskoprocentowany 3 — 5 letni kredyt na zakup maszyn do budowy dróg, oraz do Ministerstwa Komunikacji o niższą taryfową na przewóz kamienia.

Obydwie sprawy znajdują się na dobrej drodze i jest nadzieja, że postulaty nasze będą uwzględnione.

Dotychczasowe wyniki naszych starań i nadzieja na dalsze udogodnienia dla Samorządów Powiatowych, o jakie czyni starania Zrzeszenie, pozwalają nam przypuszczać, że Sejmik tamtejszy poprze nasze wysiłki przez kierowanie wszystkich swoich zapotrzebowań, czy to w dziedzinie szpitalnictwa, czy innych inwestycji gospodarczych do Zrzeszenia.

Z życia samorządu

ZWIĄZEK ELEKTRYFIKACYJNY BRODNICA — DZIAŁOWO — LUBAWA — WĄBRZEŻNO.

(F.). Elektryfikacja na Pomorzu czyni dalsze postępy. Podobnie jak powiaty: chełmiński, świecki i toruński przystępują do zelektryfikowania swych obszarów, powiaty: brodnicki, działowski, lubawski i wąbrzeski, tworząc z inicjatywy starosty wąbrzeskiego p. Dr. Prądzynskiego, długoletniego prezesa Związku Elektryfikacyjnego Chełmno — Świecie — Toruń, związek „celowy” dla wybudowania zakładów wodno - elektrycznych oraz sieci przewodów. Zakłady wytwórcze energii elektrycznej stanąć mają nad rzeką Drwęcą przy Elgiszewie wzgl. przy Kołacie (powiat wąbrzeski). Zakład w Elgiszewie stanąć ma kosztem około 2 milionów złotych. Roczna produkcja zakładu w Elgiszewie obliczona jest na około 6½ — 7 milionów, w Kołacie zaś na 5½ — 6 milionów kłw. energii elektrycznej. Energia, wytworzona przez jeden z tych zakładów, wystarczy w zupełności do zaopatrzenia wymienionych czterech powiatów. Stosunkowo niskie koszty budowy odnośnych zakładów tłumaczą się wyjątkowo korzystnymi warunkami terytorjalnymi miejsc, w których zakłady te mają stanąć, niepotrzebne jest bowiem przeprowadzanie kosztownych poruszeń ziemi, budowy kanałów i t. p. Szczegółowe projekty budowy zakładów są już wypracowane i czekają na realizację, która zależna jest od uzyskania długoterminowego kredytu.

Organizacja Związku oparta jest na pr. ustawie o związkach celowych z dnia 19 lipca 1911 r.

Organami Związku są: 1) Wydział, 2) Zarząd, 3) Przewodniczący.

Wydział Związku składa się w myśl statutu z 16 deputowanych (po czterech z każdego powiatu, należących do Związku). Wydział, jako organ uchwalający, stanowi we wszystkich sprawach, związanych z celami Związku, m. i. o wyborze zastępcy przewodniczącego (przewodniczącym jest z urzędu każdorazowy przewodniczący wydziału powiatowego powiatu wąbrzeskiego), o kupnie i sprzedaży jak i obciążeniu nieruchomości, budowie zakładów, zaciąganiu pożyczek, podziale i użyciu czystych zysków, ściąganiu opłat i składek, zmianie statutu i rozwiązaniu Związku (uchwały dot. zmiany statutu oraz rozwiązania Związku wymagają aprobaty przez zainteresowane Sejmiki powiatowe), dalej należy do kompetencji Wydziału kontrola rachunkowości, tworzenie stanowisk w Związku oraz ustalanie norm wynagrodzenia i zaopatrzenia funkcjonariuszów jak i uchwalenie etatu stanowisk.

Dr. Prądzynski, starosta wąbrzeski, prezes Związku Elektryfikacyjnego Chełmno — Świecie — Toruń.

Dla Zarządu, w skład którego wchodzi z urzędu każdorazowi przewodniczący wydziałów powiatowych zainteresowanych powiatów, zastrzeżone jest przygotowywanie spraw na posiedzenia Wydziału Związku, sporządzanie rocznych zamknięć rachunkowych oraz załatwianie wszelkich spraw, nie zastrzeżonych statutowo dla Wydziału wzgl. dla innych organów, wymienionych w statucie.

Władza wykonawcza Związku spoczywa w ręku przewodniczącego, który m. i. wykonuje uchwały Wydziału wzgl. Zarządu, zastępuje Związek na zewnątrz, podpisuje wszelkie akta i dokumenty, kieruje sprawami Związku, prowadzi i nadzoruje rachunkowość, przyjmuje i zwalnia funkcjonariuszy Związku, wogóle spełnia wszelkie czynności, połączone z wykonaniem zadania Związku. Przewodniczący ma w statucie zastrzeżone prawo zawieszania uchwał tak Wydziału jak i Zarządu, przekraczających kompetencje odnośnych organów lub szkodliwych dla interesów Związku wzgl. interesu publicznego. Zawieszenie przez przewodniczącego uchwał Wydziału może tenże organ zacząć skargą do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, Zarząd zaś może domagać się decyzji ze strony Wydziału.

Jako dalszy organ przewidziana jest w statucie Komisja rewizyjna, wybierana przez Wydział Związku i składająca się z czterech członków i tyłuż zastępców. Zadaniem Komisji rewizyjnej jest rewizja rachunków i kasy Związku i przedłożenie sprawozdania Wydziałowi.

Dochody Związku przewidziane są: z opłat za prąd i za używanie urządzeń Związku, z przedsiębiorstw Związku oraz z operacji kredytowych. Ewentualny niedobór obowiązuje się pokryć powiaty, należące do Związku, w stosunku do zużytych w ostatnim roku kilow. godzin.

Nadzór nad Związkiem wykonuje Wojewoda Pomorski.

BUDŻET POW. STRYJ — SKOLE NA 1928/29 r.

Budżet na rok budżetowy 1928/29 zamyka się w następujących cyfrach:

Wydatki:

DZ.	TREŚĆ	Suma działu	%
I.	Administracja ogólna	49.965,72	11,3
II.	Majątek komunalny	—	—
III.	Przedsiębiorstwa	—	—
IV.	Splata długów	15.965,32	3,6
V.	Drogi	298.000,—	67,7

VI.	Oświata	2.100,—	0,5
VII.	Kultura i sztuka	—	—
VIII.	Zdrowie publiczne	27.713,32	6,3
IX.	Opieka społeczna	3.800,—	0,9
X.	Popieranie rolnictwa	22.995,87	5,5
XI.	Popieranie przemysłu i handlu	10.600,—	2,4
XII.	Bezpieczeństwo publ.	4.100,—	0,9
XIII.	Różne	4.300,—	0,9

Razem Zł. 439.540,23 100

Wydatki nadzwyczajne:

II.	Majątek komunalny — rozbudowa domu powiatowego	50.000,—
V.	Drogi	180.000,—

Razem Zł. 230.000,—

Dochody:

DZ.	TREŚĆ	Suma działu	%
I.	Majątek komunalny	—	—
II.	Przedsiębiorstwa	—	—
III.	Subwencje	50.782,92	12,1
IV.	Zwroty	11.376,83	2,6
V.	Opłaty administracyjne	450,—	—
VI.	Opłaty za korzystanie z urządzeń powiatowych	13.000,—	3,1
VII.	Dopłaty	2.666,—	0,6
VIII.	Udział w pod. państwowych	11.000,—	2,5
X.	Dodatki do pod. państw.	77.000,—	18,3
XI.	Podatki samoistne, w tem opłaty drogowe	269.834,—	60,—
XII.	Różne	3.430,48	0,8

Razem Zł. 439.540,23 100

Dochody nadzwyczajne

I.	Pożyczki	Zł. 230.000,—
Razem więc budżet wynosi sumę zł. 669.540,23.		

GMINA WIEJSKA I MIEJSKA

Koszt organizacji i utrzymania sądów pokoju

Wydział Powiatowy w Biłgoraju nadesłał nam następujące uwagi w sprawie organizacji i utrzymania sądów pokoju, przewidzianych w nowym ustroju sądownictwa.

W dniu 7 lutego r. b. w Dz. U. Nr. 12 ogłoszone zostało rozporządzenie P. Prezydenta Rzeczypospolitej o ustroju sądów powszechnych.

W nowym ustroju sądów, zgodnie z tą ustawą, przewidziane są między innymi sądy pokoju, dla których okręgi i siedzibę określa Minister Sprawiedliwości (art. 2 par. 3), przyczem okręgi będą tworzone dla gmin pojedynczo lub zbiorowo, zależnie od uznania Ministra.

Art. 290 określa kompetencję sędziego pokoju, przyczem, ponieważ sędzia pokoju będzie najniższym w ustroju sądów polskich organem wymiaru sprawiedliwości,

przeto będzie mieć ilościowo najwięcej spraw do załatwienia. Aczkolwiek sprawy te będą drobne, niepoważne, niemniej jednak proceduralnie i formalnie muszą być prowadzone bez zarzutu, t. j. z uwzględnieniem formy właściwej, a tem samem, z nakładem kosztów.

Art. 208 opiewa, że koszty związane z wyborem i aczkolwiek sędziów pokoju ponoszą właściwe gminy i aczkolwiek sędzia pokoju z wyboru może otrzymywać wynagrodzenie tylko za oderwanie od zwykłych zajęć, to jednak samo już oderwanie od zajęć i ewentualne djety mogą wynieść poważną rubrykę wydatków w ciągu roku. Jednakże nie w każdym okręgu sędzia pokoju będzie z wyboru, gdyż według przepisu art. 191 będzie najczęściej zastosowanie art. 189 i 190, t. j. sędzia pokoju będzie mianowany przez Ministra Sprawiedli-

wości, a więc na stałej pensji, co jeszcze więcej zwiększy koszty związane „z urzędowaniem sędziego pokoju”, które ponosi gmina. Wreszcie art. 266 opiewa, że czynności kancelaryjne sędziów pokoju spełnia kancelarja zarządu gminy.

W praktyce będzie to wyglądało w ten sposób, że dla prawidłowej czynności sądu pokoju musi być utrzymany specjalny lokal (przynajmniej trzy pokoje: sala rozpraw, pokój dla świadków, kancelarja), opała i oświetlenie tegoż, oraz musi być utrzymany przynajmniej jeden funkcjonarjusz, spełniający rolę sekretarza, którego gmina nie będzie mogła przydzielić ze swego szczupłego grona funkcjonarjuszów, lecz musi utrzymywać ze specjalnego budżetu. Ponadto wydatki na kancelarię (kupno ksiąg, druków, papieru i przyborów do pisania) również stanowią pozycję rozchodową b. poważną.

Reasumując powyższe, dojść należy do przekonania, że w związku z reformą sądownictwa — na gminy (związki komunalne) od 1. I. 1929 r., t. j. w okresie budżetowym 1928/29 roku, spadną ciężary, którym przy obecnych uprawnieniach podatkowych gminy nie podo-

łają. Ciężary te, wynoszące około dziesięciu tysięcy złotych, nie znajdują pokrycia w zwyczajnym budżecie gminy, chyba, że gminy otrzymają specjalne uprawnienia podatkowe, lub skorzystają z pobieranych przez sądy pokoju opłat i wpisów, przyczem to ostatnie źródło dochodu może okazać się niewystarczające na pokrycie wydatków, szczególnie w okręgach, stanowiących jedną gminę.

Zgodnie z art. 69 ustawy o finansach komunalnych z 1923 r. na samorzady mogą być nałożone nowe zadania, o ile ustawa wskaże i zapewni dostateczne źródła dochodów na pokrycie wydatków, związanych z temi zadaniami. Ustawa o ustroju sądów powszechnych, nakładająca nowe obowiązki na gminy, nie wskazuje sposobu pokrycia wydatków z tych obowiązków powstałych. Sprawa jest pilna z tego względu, że obecnie ułożone budżety gminne na okres od 1. kwietnia 1928 r. do 1. kwietnia 1929 r. powinny być już objąć wydatki związane z organizacją i utrzymaniem sądów w okresie od 1. I do 1. IV. 1929 r.

Z GMIN

Z POSIEDZENIA RADY GMINNEJ W ŚWIĘTOCHŁOWICACH. W dniu 29 marca r. b. odbyło się posiedzenie Rady Gminnej, na którym przewodniczący Rady Gm. odczytał sprawozdanie z gospodarki gminnej za r. 1927/28. W roku sprawozdawczym wykonano szereg poważnych prac inwestycyjnych i kanalizacyjnych, otwarto szkoły gospodarcze przy szkole I i III, uruchomiono kuchnię dla bezrobotnych i biednych, na której utrzymanie łożyc będzie gmina 25% udziałem z pobranych opłat targowych.

Następnie Rada Gminna zatwierdziła szereg uchwał komisji budowlanej, a w szczególności: przeprowadzenie oświetlenia elektrycznego przy ul. Król. Huckiej, podjęcie rokowań w sprawie odstąpienia gruntu na rozszerzenie ul. Bytomskiej, zastąpienie lamp przy ul. Wolności dużemi lampami w środku ulicy, przeprowadzenie kanalizacji przy Kol. Hugona i ulicy Tylnej, wykonanie reperacji dwu ulic, budowę podziemnego ustępu publicznego przy ul. Bytomskiej.

Na propozycję zarządu gminnego Rada Gminna uchwaliła jednogłośnie zaciągnąć długoterminową pożyczkę inwestycyjną w wysokości 2 milionów złotych.

Z GMIN POW. TURECKIEGO. (T. G.). Poczynając od 22 ub. miesiąca preliminowano w dalszym ciągu w gminach wiejskich budżety na rok 1928/29: 22 marca obradowała nad budżetem Rada gminy Skotniki, 23-go gm. Wola - Świnecka, 24-go gm. Zelgoszcz, 26-go gm. Lubola, 27-go gm. Niemysłów, 29-go gm. Piekary i 31-go gm. Goszczanów.

Budżety poszczególnych gmin wahają się od 20-tu do 30-tu tysięcy złotych.

Wszystkim wymienionym gminom brakuje po 2 —

3 i więcej tysięcy złotych na pokrycie budżetów z własnych źródeł dochodu pomimo wyzyskania ich w całości.

O pokrycie niedoborów gminy występują do pow. związku komunalnego. Gmina Niemysłów zamierza nabyć od pana Greszko w Pęczniewie dom dla urzędu gminnego za cenę kilkunastu tysięcy złotych, które zostały preliminowane w budżecie. Transakcja kupna dojdzie prawdopodobnie do skutku w bardzo krótkim czasie, co jest dla gminy bardzo korzystnym i pożądanym, gdyż dotychczas urząd gminny mieści się w wynajętym lokalu nie zupełnie nadającym się na ten cel.

Gminy Wola Świnecka i Piekary pragną rozpocząć budowę szkół. Na ten cel gm. Piekary zamierza się opodatkować już w roku bieżącym. Natomiast gmina Wola Świnecka liczy na pożyczki i subsydja i dlatego składki gminnej narazie nie projektuje zupełnie. Do uchwalenia projektu budowy szkół w gm. Piekary przyczynił się w znacznym stopniu prezes Dozoru Szkolnego, oraz członek rady gminnej pan Weil, który znalazł całkowite uznanie wśród członków rady.

Gmina Zelgoszcz przystępuje w roku bieżącym do budowy nowego domu dla urzędu gminnego. Mając już zakupiony plac, część materiału budowlanego, oraz kilka tysięcy złotych w rezerwie, gmina łatwo dojdzie do nowego budynku, który jest niezbędny, gdyż stary dom wali się, a przytem jest za ciasny, bowiem w urzędzie gminnym, oprócz kasy gminnej pożyczkowo - oszczędnościowej rozwijającej się bardzo dobrze, mieści się także agencja pocztowo - telegraficzna. Rady gminne z małemi wyjątkami wykazują znaczne zrozumienie dla spraw, które im zostały powierzone przez ogół.

Rada gminy Niemysłów, do której także wybrano kobietę — radną p. Hynasińską, żywo interesuje się gospodarką gminną, starając się wnosić postęp i udosko-

nielenie w gminie, czy to pod względem ulepszenia dróg, czy utrzymania w porządku budynków własnych, czy wreszcie podniesienia oświaty w gminie. Radna D. Hynasińska dzielnie doradza i w swoich projektach wcale nie ustępuje mężczyznom, a nawet czasami ich przewyższa. Na każdym kroku stają na przeszkodzie do rozwoju i postępu w gospodarce gminnej niedostateczne środki finansowe gmin określone ustawowo. Zastrzeżone maksimum tych dochodów, niestety, nie wystarcza na pokrycie niezbędnych wydatków bieżących, nie mówiąc już o jakichkolwiek inwestycjach. Reforma finansów gminnych staje się z każdym rokiem sprawą naglejszą. Ustawa tymczasowa z roku 1923 o uregulowaniu finansów komunalnych przestaje być realną i życiową.

SPRAWOZDANIE Z PRZEBIEGU KURSU DLA RADNYCH. Staraniem Wydziału Powiatowego w Wołkowysku odbył się kurs dla radnych gmin w dn. 26 i 27 lutego r. b.; 26 lutego r. b. w Wołkowysku dla radnych gmin: Biskupice, Izabelin, Krzemienica, Łysków, Międzyrzecz, Szydłowice, Pieski, Podorosk, Roś i Tereszki i 27 lutego r. b. w w Świsłoczy dla radnych gmin: Świsłocz, Jałówka, Porozów, Mścibów i Tarnopol.

W Wołkowysku wzięło udział w kursie 87 osób, w tem radnych 61, wójtów 7, zastępców wójtów 7, ławników 4 i pisarzy gminnych 8; w Świsłoczy — 64 osób, w tem radnych 47, wójtów 5, burmistrzów 1, zastępców wójtów 5, ławników 1, pisarzy gminnych 4 i 1 sekretarz Magistratu.

Po otwarciu kursu — rozpoczęły się wykłady w Wołkowysku o godzinie 9 minut 35 i trwały z przerwą obiadową do godziny 20 minut 55, w Świsłoczy od godziny 9 minut 30 do 20 m. 35. W czasie przerwy obiadowej uczestnicy kursu w Świsłoczy zwiedzili gospodarstwo rolne, prowadzone przez Sejmik w dzierżawionym od Skarbu Państwa majątku oraz budujący się doświadczalny zakład hodowlany, interesując się żywo zadaniami tego zakładu. Wyjaśnień udzielili: administrator majątku inżynier - agronom Wachnowski i Kierownik Zakładu Plewiński.

Wykłady na kursie, którego kierownictwo spoczywało w ręku sekretarza Wydziału, W. Karpińskiego, prowadzone były wyłącznie przy pomocy sił miejscowych, przyczem wykłady zostały wygłoszone:

- a) O ustroju samorządu i jego roli w administracji państwowej przez Sekretarza Wydziału W. Karpińskiego,
- b) O gminie wiejskiej — przez insp. sam. gm. T. Juchniewicza,
- c) Finanse samorządowe — przez sekretarza Wydziału W. Karpińskiego,
- d) O działalności samorządu powiatowego i gminnego w powiecie — przez sekretarza Wydziału W. Karpińskiego i inspektora samorządu gminnego T. Juchniewicza,
- e) O gospodarce drogowej — przez kier. Pow. Zarz. Drogowej inż. Ostkiewicza - Rudnickiego,

f) O szkolnictwie i oświacie — przez inspektora szkolnego A. Basińskiego,

g) O zadaniach gmin w dziedzinie zdrowia i opieki społecznej — przez kierownika szpitala sejmikowego dr. W. Mordasewicza i sekretarza Wydziału W. Karpińskiego,

h) O rolnictwie — na kursie w Wołkowysku wygłosił wykład członek Wydziału Wł. Bzowski, w Świsłoczy — Kierownik Towarzystwa Rolniczego K. Świda.

i) O pożarnictwie — sekretarz Wydziału W. Karpiński.

Po wykładach wywiązała się dyskusja, w toku której uczestnicy kursu poruszali szereg zagadnień, wynikających z zadań samorządu, przyczem zagadnienia — podniesienia poziomu rolnictwa, z zakresu rolnictwa i gospodarki drogowej najbardziej interesowali uczestników kursu, którzy w dyskusji wykazali zupełne zrozumienie dla tych potrzeb i znaczenie odbytego kursu — podkreślając to szeregiem podziękowań dla organizatorów kursu i prelegentów.

WYKŁADY DLA SEKRETARZY SAMORZĄDOWYCH. Starosta grodzieński p. Robakiewicz zarządził dwudniowe kursy rachunkowości samorządowej dla sekretarzy urzędów gminnych i magistratów miast niewydziałonych. Wykłady prowadził dyrektor Komunalnej Kasy Oszczędności w Grodnie p. Neyman.

NA BUDOWĘ ŁODZI PODWODNEJ. Rada gminna w Jeziorach pow. Grodzieńskiego przeznaczyła 450 zł. na budowę łodzi podwodnej imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego.

ZJAZD GOSPODARCZY PRZEDSTAWICIELI MIAST. Wzmoczona działalność zarządów miast w dziedzinie inwestycji miejskich oraz wydanie nowych ustaw: budowlanej i o rozbudowie miast, wysunęły szereg zagadnień, które winny być wyczerpująco omówione.

Aby zadośćuczynić tej potrzebie, prezydium zarządu Związku miast polskich zwołuje w d. 25 i 26 b. m. w Warszawie, w sali Rady Miejskiej, zjazd gospodarczy przedstawicieli miast. Na zjazd spodziewane jest przybycie kilkuset przedstawicieli zarządów miast, komitetów rozbudowy i inżynierów miejskich.

KREDYTY INWESTYCYJNE DLA MIAST. Bank Gospodarstwa Krajowego ustalił program kredytów inwestycyjnych dla miast. Kredyty te mają być udzielane w pierwszym rzędzie na przedsiębiorstwa dochodowe miejskie, przyczem ustalono następującą kolejność udzielania ich: 1) pożyczki na sporządzenie planu regulacyjnego miasta, na budowę elektrowni, gazowni, rzeźni, hal targowych i łaźni. Dopiero po wykonaniu tych inwestycji udzielone mogą być pożyczki dla drugiej grupy, do której zaliczona: wodociągi i kanalizacje oraz podobne inwestycje, których wykonanie potrwać musi dłuższy czas.

Do trzeciej grupy kredytów, z podobnym warunkiem — po wykonaniu inwestycji I i II grupy, zaliczone zostały wszelkie inne inwestycje.

Zapotrzebowanie 533 miast w Polsce, które zgłosiły zapotrzebowanie na kredyty wszystkich trzech grup, wynosi ogółem 643 milj. zł. Cyfry te przyjęto za podstawę dla programu pożyczkowego Banku Gospodarstwa Krajowego z następującym podziałem:

Na inwestycje I grupy przypada dla 192 miast województw centralnych zł. 82 milj., dla 143 miast województw południowych 55 milj., dla 53 miast województw wschodnich — 59 milj. zł., na inwestycje wszystkich trzech grup i dla 145 miast b. dzielnicy pruskiej — 133 milj. na inwestycje wszystkich trzech grup.

Kredyty II i III grupy dla miast województw centralnych określono na 50 i 157 milj., dla miast województw południowych — 55 i 52 milj. zł.

Oczywiście realizacja tego programu uzależniona jest od uzyskania odpowiednich funduszy przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

ROBOTY KANALIZACYJNE W ŁODZI. Według przygotowanego przez wydział wodociągowy i kanalizacyjny planu w r. b. projektowane jest wykonanie kanałów murowanych 5.055 mtr. oraz 6.164 mtr. kanałów kamionkowych. Przewiduje się pozatem ustawienie 50 studzienek deszczowych, poczem nastąpić ma całko-

wite uruchomienie obecnej sieci kanalizacyjnej. Udzielenie połączeń domowych w roku bież. uwzględniane będzie bez ograniczeń, od chwili rozpoczęcia robót kanalizacyjnych do chwili obecnej, t. j. od 1925 r. ogółem wykonano 25.674 m. b. kanałów, co stanowi w kubaturze 32 proc. ogólnej sieci. Sieć dotychczasowa uruchomiona jest już od d. 1 lutego 1927 r., przyczem ścieki spływają prowizorycznie przez wylot burzowy do rzeki Karolewki.

Z MAGISTRATU M. ŁODZI. Przedstawiciele Magistratu m. Łodzi prowadzą pertraktacje z grupą finansistów w sprawie większej pożyczki na cele inwestycyjne, a w pierwszym rzędzie na budowę domów robotniczych, których kosztorys obliczony jest na pół miljarda złotych. Na uskutecznienie budowy pierwszej serji domów Magistrat wstawił do budżetu swego na r. b. 5.000.000 zł.

Z MAG. M. PABJANIC I TOMASZOWA. Mag. m. Pabjanic otrzymał z urzędu wojewódzkiego nową ratę pożyczki na prowadzenie robót inwestycyjnych, przy których otrzyma pracę pewna ilość bezrobotnych. Poza tem Magistrat m. Tomaszowa otrzymał z urzędu wojewódzkiego 11 tys. zł. na zakup żywności dla bezrobotnych, pozbawionych zasiłków.

Wiadomości o Kasach pożyczkowo-oszczędnościowych

O pożyczkach dla członków zarządów gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych

Wobec stwierdzonej niejednokrotnie rozbieżności zdań i częstych zasadniczych wadliwości przy stosowaniu przez gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe art. 29-go statutu normalnego — zmuszeni jesteśmy wyjaśnić na tem miejscu, w jaki sposób zgodnie z duchem ustawy i intencją prawodawcy artykuł ten rozumianym być powinien.

Członkowie Zarządu kasy z tytułu swego stanowiska i związanych z tem uprawnień oraz obowiązków nie posiadają prawa pobierania z kasy pożyczek w drodze przepisów ustalonych dla wszystkich pożyczkobiorców, gdyż byłoby nielogicznym i wbrew rozumieniu samego prawa przyznawanie pożyczek samym sobie.

Zarząd mocen przeprowadzać podział otrzymanych kredytów, lub funduszy własnych kasy między drobnych rolników — nie może rozporządzać się tem dla siebie. Kwestja ta jest jasną i żadnych komentarzy nie wymaga.

Aby jednak nie pozbawiać członków zarządu kasy, w olbrzymiej większości wypadków również drobnych rolników, tego dobrodziejstwa, jakim częstokroć jest dla nich otrzymanie parusek złotych w formie kilkumiesięcznej pożyczki w chwili często dla niego krytycznej (na przednówku, w razie nagłej potrzeby: kupno krowy w wypadku pomoru na bydło, naprawa dachu przy pożarze i t. p.) — statut normalny w swoim 29 art. daje

możność członkom Zarządu korzystania z kredytów udzielanych przez kasę z zastrzeżeniem uzyskania na to zezwolenia rady gminnej.

Odpowiedni ustęp wspomnianego artykułu 29-go brzmi: członkowie Zarządu i urzędnicy kasy mogą korzystać z kredytu, oraz być poręczycielami jedynie za zezwoleniem rady gminnej".

W wypadku więc, kiedy członek zarządu pragnie zaciągnąć w kasie pożyczkę, obowiązuje go (po uprzednim zapisie do Księgi Zgłoszeń) podanie swej prośby na rozpatrzenie przez radę gminną.

Zgłoszenie się do decyzji rady gminnej powinno zawierać imię i nazwisko petenta — członka Zarządu i wysokość — w każdym poszczególnym wypadku żądanej sumy. Przyznanie przez radę gminną takiej pożyczki uwidocznia się w „księdze zgłoszeń i wydawania pożyczek" w rubryce — „Uchwała Zarządu" (Data uchwały, treść uchwały, podpisy Zarządu) — w słowach: „protokół posiedzenia Rady Gminnej z dn..... Nr.....".

W żadnym razie nie należy wywoływać uchwały rady gminnej, w sensie ogólnym, t. j. „upoważniającej członków Zarządu do zaciągania pożyczek w kasie do wysokości zł.....", bez podania imion i nazwisk, a często nawet i sumy pożyczki.

Uchwała taka, upoważniająca Zarząd do swobodnego dla własnych korzyści gospodarowania w kasie, mija się zupełnie z celem i zasadą przepisu i jest bezwzględnie niedopuszczalną.

Zdarzają się nawet wypadki uzyskiwania podobnych uchwał rady gminnej jeszcze przed faktycznym uruchomieniem kasy, co rzuca nadzwyczaj niekorzystne światło nie tylko na kasę, ale i na całą gminę.

Przy sposobności nadmieniamy tutaj, że w wyniku takiej ogólnej uchwały rady gminnej bez podania komu i jaka suma została przyznana — powstaje ujawniony w bardzo wielu kasach fakt, że członkowie Zarządu korzystają w kasie z maksymalnego kredytu. Innymi słowy — członkowie Zarządu pobrali po zł. 500 i wtedy, gdy z reszty pożyczek udzielonych przez kasę (przy pośrednictwie i za uchwałą tegoż Zarządu) żadna z nich nie przekroczyła sumy — przypuśćmy — złotych 300! Pytanie, jaka myśl przeniknie umysł drobnego rolnika, korzystającego z kwoty niewielkiej, na przykład 100 zł., w tym czasie, kiedy zarząd jego gminnej kasy „zagarnął” po 500 zł. każdy? Czy zupełnie zrozumiałe rozgorzyczenie nie będzie jeszcze najłżejszym objawem jego niezadowolenia? Czy stanowczy i energiczny protest nie byłby skuteczniejszym w swych wynikach wyrazem dążeń i opinii, ale pytanie, czy drobny pożyczkobiorca — rolnik zdecyduje się na ten krok, bojąc się, żeby mu przez zemstę nie zamknięto na przyszłość kredytu?

W zrozumieniu, że dobrobyt kasy zależy od sprawnego i rzetelnego zarządu — leży cała przyszłość tej instytucji. Członkowie zarządu winni bezwzględnie pamiętać o tem, że pod płaszczykiem pracy społecznej nie wolno jest osiągać dla siebie korzyści i żadne stanowisko społeczne nie uprawnia do wykorzystywania go dla jakichkolwiek porachunków.

Wyjaśniając istotne znaczenie art. 29 statutu normalnego, przestrzegamy poszczególne zarządy kas i rady gminne przed omówionem w słowach powyższych postępowaniem, gdyż w wypadku przeciwnym mogą być kasy pożyczkowe narażone na wielkie trudności przy uzyskiwaniu słusznych i niezbędnych dla nich kredytów państwowych.

Uzupełniając wiadomości powyższe, zaznaczymy, że i czynności poręczycielskie spełniane przez członków zarządu w stosunku do pożyczkobiorców — rolników gminy — winny być również poprzedzone przez stosowną i szczegółową uchwałą rady gminnej i że przepisy wyliczone powyżej obejmują również wszystkich „urzędników kasy”, a więc przede wszystkim rachmistrza, a następnie wszystkich spełniających jakiegokolwiek funkcje w kasie, o ile — rzecz prosta — należą do personelu kasy.

Drugi i ostatni ustęp 29 artykułu stat. norm. dodaje, że „dłużnicy kasy, wybrani do zarządu kasy, lub powołani na jej urzędników, mogą uzyskać zmianę warunków pożyczek jedynie za wyraźną w każdym przypadku uchwałą rady gminnej” — przyczem przez zmianę warunków pożyczki rozumieć należy zarówno zmianę sposobu zabezpieczenia długu (poręczyciele, zastaw na majątku ruchomym i nieruchomym dłużnika), jak i ewentualną prolongatę lub spłaty częściowe przed terminem.

Podając w ramach niniejszego artykułu całokształt uwag, jakie nasunąć się mogą przy badaniu treści istotnej art. 29 statutu norm. — podkreślamy z naciskiem jego wyjątkowe i niezmiernie ważne dla wszystkich gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych znaczenie.

S. O.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 12.IV 1928).

1 dol. St. Zjedn. — 8,88 — 8,92 zł.
100 frank. szwajc. = 172,23 — 171,37 zł.
1 funt szterl. = 43,41 — 43,63 zł.
100 frank. franc. = 35,21 — 35,03 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania).

W dn. 12. IV. 1928 r.: Warszawa:

Zyto kongresowe 50—51 zł.
Pszenica 60 — 62 zł.
Jęczmień 50 — 51 zł.
Owies 49,5 — 50,5 zł.

NABIAŁ.

W dn. 28. III. 1928 r.: Warszawa:

Mleko niezbierane: Cena za 1 litr mleka w hurcie 0,38 zł.

Masło: za 1 kg. w detalu: wyborowe luksusowe 8 zł. mleczarskie deserowe II gat. 7 zł.; mleczarskie solone 6,6 zł. osetkowe 6,4 zł.

Ceny masła w hurcie rozumieją się o 10% mniej cen detalicznych.

Jaja za skrzynię (24 kopy) 215 — 205 zł.

Jaja świeże za sztukę 0,18 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Radny z powiatu Lubartowskiego I. Z. prosi o opinię w poniższej sprawie: W 1913 r. złożył w prywatnej kasie oszczędności w pow. Lubartowskim 2000 rb. Wspomniana kasa z powodu wojny przestała być czynną. Od połowy 1926 znów jest czynna. Zapytuje, ile prawnie należy się z powyższej sumy po waloryzowaniu i w jaki sposób należy wszcząć kroki, aby gotówkę otrzymać.

Odpowiedź: § 17 pkt. 3 ustawy waloryzacyjnej (Dz. U. Nr. 42 p. 441 z 1924 r.) stanowi, że „miarę przerachowania wkładów złożonych w kasach oszczędności oznaczy po wysłuchaniu opinii wspólnego kuratora posiadaczy wkładów komisarz rządowy danej instytucji, względnie przy instytucjach nie podlegających nadzorowi rządowemu ustanowiony w tym celu przez Ministra Skarbu komisarz. Ustalenie przez niego miary przerachowania nie wyklucza zwykłej drogi sądowej”.

Należy przeto poinformować się w kasie, czy w danej kasie był ustanowiony kurator i jaką miarę przerachowania ustalił. Sądzić należy, że miara przerachowania została ustalona. Zobacz także art. 50 powołanej ustawy.

I. R.

2. *Pytanie:* Urząd gminy Biała, pow. Radzyńskiego, zapytuje:

1) czy urząd skarbowy podatków i opłat ma prawo na podstawie art. 56 ustawy o podatku dochodowym żądać od gminy dostarczenia danych do wymiaru podatku dochodowego według nadesłanego kwestionariusza, w którym należałoby wpisać wszystkich rolników, posiadających ponad 20 morgów ziemi wzgl. i mniejszych, o ile dochód ich sięga 1.500 zł. rocznie, przyczem w kwestionariuszu trzeba wypełnić cały szereg rubryk dotyczących np. ilości bydła, posiadanego przez każdego z tych rolników, ilości drzew owocowych i pni pasieki, czy i w jakim czasie trudnił się w ciągu roku zarobkiem koni, czy i jak wysoki posiada kapitał i gdzie ulokowany i t. p.;

2) czy progresja w podatku gruntowym ma być obliczana w stosunku do gruntu płatnika, położonego w 2 różnych powiatach;

3) czy urząd skarbowy ma prawo żądać od gminy sporządzenia protokołów na dzierżawców ogrodów owocowych i warzywnych za niewykupienie patentów.

Odpowiedź: 1) Art. 56 ustawy o podatku dochodowym (Dz. Ust. z r. 1925, Nr. 58, poz. 411) nie daje władzom skarbowym podstawy do stawiania gminom takich żądań, o jakich mowa w pytaniu. Wprawdzie ustęp pierwszy wymienionego artykułu brzmi tak ogólnikowo, że można na jego podstawie dojść do tych myślnych wniosków, do których w powyższym wypadku doszedł urząd skarbowy, stanowi on bowiem, że wszelkie władze i instytucje, m. i. także komunalne, — „są obowiązane na żądanie władz skarbowych bezpłatnie udzielać wszelkich danych i informacji, potrzebnych do ustalenia dochodu i wymiaru podatku”. Już jednakże z treści następnego ustępu, który brzmi: „W razie rzeczywistej

trudności w dostarczaniu wspomnianych danych i informacji, powinny wyżej wymienione instytucje zezwalać na przejrzenie wszelkiego rodzaju aktów, ksiąg i dokumentów i innych zapisków, jak również na sporządzenie z nich wyciągów, niezbędnych do opodatkowania”, — wynika, że ustawodawca w art. 56 miał na myśli dostarczenie m. i. przez związki komunalne jedynie tych danych, które posłużyć mogą do wymiaru podatku dochodowego od tychże związków i że w ustępie drugim art. 56 nawet ten obowiązek znacznie złagodził i ograniczył;

2) Progresja w podatku gruntowym może być obliczana tylko w stosunku do gruntów płatnika, położonych w obrębie jednego powiatu; wynika to wyraźnie z brzmienia art. 2 ustawy z dn. 15 czerwca 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 65, poz. 505).

3) Wymiar podatku przemysłowego (pod. od obrotu i cen świad. przemysłowych, czyli t. zw. patentów) należy w całości do organów skarbowych i komisji szacunkowych. Związki komunalne mają wprawdzie obowiązek dostarczania władzom skarbowym pewnych, posiadanych przez siebie, danych do wymiaru podatku (art. 46 i 47 ustawy o pod. przemysł., Dz. Ust. z r. 1925, Nr. 79, poz. 550 i rozp. wykon. z dn. 8 sierpnia 1925 r., Dz. Ust. Nr. 82, poz. 560), ale obowiązek sporządzania protokołów, o jakich mowa w pytaniu, przepisami temi nie jest bezwarunkowo objęty.

3. *Pytanie:* Wójt gminy Poświętne zapytuje:

czy grunt, należący do kościoła, a pozostający w użytkowaniu księdza, może być obciążony państwowym podatkiem gruntowym?

Odpowiedź: Obowiązuje w tym przedmiocie dotychczas art. 120 i 167 rosyjskiej ustawy o podatkach bezpośrednich (Zb. Pr. Ces. Ros. t. V — wydanie z r. 1903 i kontymacja z r. 1912), na podstawie których grunta, należące do instytucji duchownych lub duchowieństwa, o ile nie stanowią własności osobistej duchownego — zwolnione są od opłacania podatku gruntowego. Stan ten ulegnie zmianie dopiero wtedy, gdy zostanie wydana ustawa, będąca wykonaniem postanowień konkordatu (p. Dz. U. Nr. 72 z r. 1925, poz. 501), który w art. XV zapowiada zmianę w tym zakresie, a do czasu wydania takiej ustawy obowiązuje dotychczasowy stan prawny w tym zakresie.

4. *Pytanie:* magistrat m. Janowa Podlaskiego zapytuje:

czy miejscowy urząd pocztowy ma prawo odmówić przyjęcia jako korespondencji opłaconej ryczałtowo — nakazów płatniczych dla osób zamieszkałych w tej samej miejscowości, w której znajduje się siedziba magistratu.

Odpowiedź: ani pkt 1 § 3 rozporządzenia Ministra Poczty i Telegr. z dnia 25.VIII.1924 r. (Dz. U. Nr. 76, p. 749), dotyczący rozsyłania korespondencji do urzędów i władz w tej samej miejscowości, względnie zagranicę, ani pkt 2 tegoż § 3 — dotyczący wypadku, gdy nadawca przerzuca opłatę na adresata — nie mogą mieć w da—

nym wypadku zastosowania; jedynie w wyżej wymienionych wypadkach może urząd pocztowy odmówić przyjęcia korespondencji, opłaconej ryczałtowo. Z powyższych więc przepisów wynika, iż urząd pocztowy niesłusznie odmówił przyjęcia tych nakazów płatniczych i winien magistrat w tej sprawie w drodze służbowej zwrócić się do właściwej Dyrekcji Poczt i Telegrafów o interwencję.

5. *Pytanie:* sekretarz gminy Radczyckiej powiatu Stolińskiego zapytuje:

1) czy urząd gminny ma prawo oddawać korespondencję urzędową, opłaconą na pocztę jako ryczałtową, do jakiegokolwiek urzędu pocztowego, wzgl. agencji pocztowej, czy też tylko stale do jednego urzędu wzgl. agencji, najbliższej położonych urzędu gminnego.

2) czy należy się cała djeta za wyjazd, trwający od 5 do 21-ej godziny.

Odpowiedź: 1) z treści rozporządzenia Ministra Poczt i Telegr. z dn. 25.VIII.1924 r. (Dz. U. Nr. 76, poz. 749) pośrednio wynika (jakkolwiek ścisłego przepisu w tym względzie niema), że o ile poszczególne urzędy pragną korzystać z udogodnień, jakie im daje prawo opłacania ryczałtowego należności pocztowych, to winny one składać swą korespondencję w ten sposób wysyłać stale do jednego urzędu (agencji) pocztowej, gdyż w przeciwnym razie niemożliwe byłoby następnie obliczenie po roku należności, a co winno być dokonane w myśl § 5 a) powyższego rozporządzenia Min. P. i T. Naturalnie, o ile urząd wzgl. osoba prywatna nie korzysta z opłat ryczałtowych, to może składać swą korespondencję w jakimkolwiek urzędzie pocztowym,

2) z treści pkt. 6 § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17.IX.1927 r. (D. U. Nr. 92, p. 826) wynika, że w takim wypadku należy się jedynie pół djety.

6. *Pytanie:* P. Waclaw Ptaszyński, pom. pisarza gm. Czarkowy, zapytuje, jak należy rozumieć art. 89 rozp. Prez. R. P. z dn. 3.XII.1927 r. (Dz. Ust. Nr. 110, poz. 934), tj., czy umowa o dzierżawę prawa polowania, zawarta w październiku 1927 r. na obwód łowiecki o przestrzeni 151 mg. na okres 3 lat i 3 mies. na podstawie obowiązujących wówczas przepisów, jest ważna na okres dzierżawy, czy zatem na jej podstawie można uzyskiwać do r. 1930 kartę łowiecką.

Odpowiedź: Wymienione w pytaniu rozporządzenie nie narusza wcale praw, nabytych na podstawie umów o dzierżawę prawa polowania i daje temu wyraz w art. 89. Jeżeli zatem w niniejszym wypadku obwód łowiecki został utworzony i dzierżawa zawarta zgodnie z dotyczącymi przepisami ustawy o gospodarstwie wiejskim (Zb. Pr. Ces. ros. tom XII, cz. 2), to umowa dzierżawna jest ważna aż do chwili jej wygaśnięcia, t. j. do końca 1930 roku, jakkolwiek nie odpowiada przepisom rozp. Prez. R. P. co do przestrzeni obwodu łowieckiego ani też przepisom co do czasu dzierżawy.

Umowa powyższa stanowi także tytuł do otrzymania karty łowieckiej, o ile starający się o tę kartę odpowiada pozatem innym warunkom. Co do tych warunków — obowiązują już oczywiście nowe przepisy i niedopełnienie ich przez dzierżawcę polowania może spowodować rozwiązanie umowy dzierżawnej (art. 31 przytoczonego w pytaniu rozporządzenia).

H. i P.

Wydawca: „Samorząd”, Spółka Wydawnicza.

Redaktor odp. Roman Grochowski.

Czytelnicy! przy zakupach i zamówieniach powołujcie się na ogłoszenia zamieszczone w „Samorządzie“.

W y d z i a ł P o w i a t o w y w R o h a t y n i e
ogłasza **K O N K U R S** na 2 posady drogomistrzów powiatowych.

Warunki przyjęcia:

1. Nieprzekroczony 40 rok życia,
2. Dowód ukończonych kursów drogomistrzów (nadzorców) drogowych lub wykazanie się dłuższą praktyką zawodową przy drogach państwowych lub samorządowych, ewentualnie odbytej służby wojskowej w oddziałach technicznych (saperów),
3. Dowód obywatelstwa Polskiego,
4. Pierwszeństwo przy równych warunkach mają wysłużeni wojskowi W. P.

Do posady przywiązane jest wynagrodzenie wedle grupy XI szczebel a) względnie X a) płac urzędników państwowych z 15% dodatkiem komunalnym i dodatkiem na mieszkanie.

Podania o nadanie posady należy wnosić do dnia 1 maja 1928 r. do Wydziału powiatowego w Rohatynie przy dołączeniu własnoręcznie napisanego curriculum vitae.

Kierownik tymcz. Zarządu powiatowego Starosta Powiatowy (—) *St. Harmata* wr.

ERNEST NEUMANN Sp. z o. o.
Warszawa, Tel. 54-96 Mazowiecka 6.
URZĄDZENIA BIUROWE
MASZYNY do pisania, Arytmometry systemu
ODHNERA, Numeratory, Taśmy, Kalki, Pióra
włeczne, **DRUKARKI „MILLOTYPE“**
do drukowania ofert, cenników, formularzy,
blankietów, sprawozdań etc. z ilustracjami. do
normalnych członek i klisz.
OFERTY I OPISY NA ŻĄDANIE

CIEPŁE MIESZKANIE USUNIĘCIE WILGOCI

50% oszczędności opału

osiąga się po obsadzeniu **MULTIPLIKATORA OGRZEWANIA**
w piecu patent.

Patent. DRZWICZKI HERMETYCZNE REGENERACYJNE podgrzewające
powietrze, podwyższają temperaturę spalin o 50%, nie wysuwają się
z obsady w kaflach.

Patent. **NASADY DYSZOWE „AERO“** stałe, ciche, silnie wzbudzają ciąg
niż obrotowe na niższych kominach od sąsiednich budowli.

Patent. **PIECE ŻELAZNE** płaszczowe do powolnego palenia.

Patent. **PIECE DO SPALANIA SMIECI.**

Patent. **ARARATY DEZYNFEKCYJNE** stałe przenośne i przewoźne.

Dr. Inż. W. P. Kłobukowski i S-ka z o. o.

Maszyzny i urządzenia ogrzewnicze, sanitarne
i do przetworów owocowych

Tel. 15-04.

Warszawa

Wspólna 71.

Płytki terakotowe, płytki glazurowane, kafle, klepkę
dębową do podłóg, dachówkę glinianą, silicium — karbid
do wzmocnienia podłóg cementowych poleca z własnego
składu w Warszawie

Biuro Techniczne ALBERT KARP, inżynier.
Warszawa, Wilcza Nr. 54. Tel. 172-47 i 92-71.

Magistrat miasta Włocławka

o g ł a s z a

KONKURS

na stanowisko architekta miejskiego.

Uposażenie w/g grupy VI plac urzędników
państwowych wraz z 15% dodatkiem ko-
munalnym.

Kandydaci zechcą nadesłać swe oferty
z odpisami świadectw o wykształceniu i o do-
tychczasowej pracy fachowej wraz z krótkim
życiorysem do Magistratu m. Włocławka
w terminie do dnia 26 kwietnia 1928 r.

Prezydent (—) *Pachnowski.*

Rok założenia 1888.

Telefon № 62.

znak fabryczny

SPÓŁKA AKCYJNA

Emil Kuźnicki

Fabryka Tektury Dachowej, Produktów Chemicznych i Asfaltu
OSWIĘCIM (Wojew. Krakowskie)

Fabryka Filjalna w Sosnowcu, przy ulicy Sobieskiego 7. (tel. № 474)

poleca znane z pierwszorzędnej jakości wyroby,
a mianowicie:

Papa dachowa smołowcowa piaskowana i niepiaskowana,
Papa asfaltowa izolacyjna posypana trocinami, żwirem lub
korkiem,

Płyty izolacyjne specjalne z wkładką filcu angielskiego,

Smola kamiennie-węglowa preparowana (lakier dachowy),

Karbolinum do impregnowania drzewa,

Lepnik (cement drzewny) t. zw. klebemasa,

Lakier do żelaza zwyczajny i szybko schnący,

Lakiery kolorowe do malowania dachów papowych,

Masa koriolitowa do konserwowania dachów krytych pa-
pą specjalną,

Asfalt rodzimy (mastix) i sztuczny w bryłach,

Goudron naturalny „Trinidad“ i inne bitumy zagraniczne,

Goudron smołowcowy i asfalt do izolowania ścian,

Christol do smarowania dachów papowych tylko co 5 lat,

Kit włóknisty do uszczelnienia starych popękanych da-
chów papowych,

oraz wszelkie przybory do pokryć dachowych.

„Koriolit“ specjalna papa asfaltowa, wolna
od smoły i bezwonna, niewymagająca kon-
serwacji (smołowania), ani po ukończeniu
pokrycia, ani naprawy przez długie lata.

Koriolit nadaje się do krycia budynków
wszelkiego rodzaju, także starogontowych.
Koriolit jest trwały, nieprzemakalny i od-
porny na ogień przenośny.

Wykonany przez fachowo wyszkolone siły:

Krycie dachów papą smołowcową i specjalną „KORIOLIT“
na gładko, na listwach trójkątnych, t. zw. podwójnie kle-
jone i przez wprasowanie żwirku.

Asfaltowanie ulic, chodników, peronów, podwórców i t. p.
Izolację mostów, wiaduktów, przepustów, piwnic, murów
fundamentowych, ścian wilgotnych i t. p.

Obijanie ścian i sufitów.

Nasze papy zostały urzędowo zbadane i jako ogniochronne
uznane. Towarzystwa Ręskuracyjne przy ubezpieczeniach od
ognia stosują premję ustaloną dla materiałów twardych.

Oferty i próbki na żądanie.

OGŁOSZENIE

Zarząd Kasy Oszczędności pow. Biłgorajskiego ogłasza konkurs na stanowisko Dyrektora Kasy Oszczędności.

Oferenci powinni nadsyłać podania z powołaniem się na referencję osób znanych, oraz załączeniem życiorysu i odpisów świadectw w terminie do 25 kwietnia r. b.

Będą brani pod uwagę kandydaci, którzy wykażą się wykształceniem i praktyką i nie przekroczyli 45 lat życia, są narodowości polskiej, posiadają obywatelstwo polskie.

Pobory miesięcznie narazie oznacza się na 300 zł.

Okres próbnej pracy oznaczony na jeden rok, poczem może nastąpić stabilizacja.

Posada do objęcia z dniem 1 maja 1928 r.

Nieuwzględnione oferty pozostaną bez odpowiedzi.

Zarząd.

PIECE i KUCHNIE fabryki PIOTR ŁAWACZ I S-owie

w KOŃSKICH

Filje: WARSZAWA, Daniłowiczowska 2, tel. 202-54. ŁÓDŹ, Stenkiewicza 30

Wydział Powiatowy Sejmiku w Kolnie

ogłasza

KONKURS

na stanowiska:

- 1) Inspektora samorządu gminnego,
- 2) Kierownika oddziału kasowo-rachunkowego (rachmistrza) i
- 3) Instruktora hodowlaro-rolnego.

Do posad przywiązane są pobory od IX do VII grupy włącznie oraz 15% dodatek komunalny w zależności od posiadanych kwalifikacji.

Od kandydatów wymagane jest:

- 1) obywatelstwo polskie,
- 2) nieprzekroczony 40 rok życia i
- 3) kilkuletnia praktyka na podobnych stanowiskach.

Podania wraz z własnoręcznie napisanym życiorysem oraz odpisami świadectw szkolnych i poprzednich miejsc pracy, należy nadsyłać do Wydziału Powiatowego w Kolnie.

Posady do objęcia w zależności od umowy.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego,
Starosta (—) *Kulikowski.*

Wydział Powiatowy Sejmiku Kozlenickiego

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Instruktora hodowlanego.

Do stanowiska tego przywiązane jest uposażenie w/g VIII gr. płac pracowników państwowych.

Kandydaci na wyż. wym. stanowisko winni nadesłać w oryginale lub uwierzytelnionych odpisach:

1. dowody wykształcenia,
2. dowód obywatelstwa polskiego,
3. świadectwa z poprzedniej pracy,
4. życiorys własnoręcznie napisany.

Termin składania ofert do dnia 20 maja 1928 r.

Posada do objęcia od dn. 1 czerwca 1928 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (—) *M. B. Podhorodeński.*

Wydział Powiatowy we Włodawie

ogłasza

PRZETARG

na roboty drogowe, przy budowie drogi bitej Wisznice-Rossosz, na przestrzeni 5 klm., do granicy powiatu Białskiego, a mianowicie: roboty ziemne w ogólnej ilości około 20.000 mtr.³ (teren płaski) oraz nawierzchnię twardą, częściowo brukowaną, częściowo szabrowaną w ogólnej ilości około 20.000 mtr.² z własnego kamienia przedsiębiorcy.

Oferty w zapieczętowanych kopertach na obydwie roboty razem, lub na każdą oddzielnie, należy przesyłać do Wydziału Powiatowego do dnia 10 maja 1928 r.

Projekt drogi można oglądać w biurze Wydziału Powiatowego od dnia 1 maja b. r.

Wydział Powiatowy zastrzega sobie wybór oferty bez względu na wysokość sumy oferowanej.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (—) *W. Adlöf.*

Sekretarz (—) *Fr. Komarnicki.*

Dnia 30 kwietnia 1928 r. w biurze Wydziału Powiatowego Sejmiku w Zamościu o godz. 12 odbędzie się

PRZETARG

na budowę szos powiatowych:

1) Zamość — Skierbieszów na dług. około 9 km. wraz z przepustami betonowymi i mostem drewnianym 20,4 m. św.

2) Wólka Łabuńska — Komarów dług. 2,414 km. wraz z 5 przepustami betonowymi.

Oferty należy składać na każdą budowę oddzielnie. Przy złożeniu oferty obowiązuje wadium ad 1) Zł. 9000.— ad 2) Zł. 2500.—

Termin spisania umowy tygodniowy.

Obydwa odcinki szosy brukowane z dzikiej kostki na szerokości jezdni 4 m. Dobór gatunków kamienia dowolny, lecz możliwie twardy.

Blizsze szczegóły na miejscu oraz w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

Starosta Zamojski

(—) *Z. Strzeszewski.*

Sekretarz

Bojankiewicz.

Wydział Powiatowy Sejmiku Sokólskiego

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Inspektora Samorządu Gminnego.

Do stanowiska przywiązane są pobory wg. VII st. sł. urzędników państwowych.

Kandydaci, składający oferty, winni przedłożyć:

1) Życiorys, 2) dowód obywatelstwa polskiego, 3) świadectwa szkolne. 4) zaświadczenie o poprzedniej pracy i 5) metrykę urodzenia w odpisach.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
w/z Starosta (—) *A. Matwiejczyk.*

Wydział Powiatowy Sejmiku Będzińskiego

ogłasza

KONKURS

na stanowisko

Kierownika Cegielni Sejmiku w Będzinie

Od kandydata wymaga się fachowej znajomości prowadzenia cegielni, wyrobu cegły maszynowej, szamotowej oraz kwalifikacyj handlowych. Wynagrodzenie według umowy.

Posada do objęcia od dnia 1 maja 1928 r.

Oferty wraz z życiorysem, odpisami świadectw dotychczasowej praktyki oraz z powołaniem się na referencje należy nadesłać do biura Wydziału Powiatowego do dnia 25-go kwietnia 1928 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

Starosta:

M. Bielawka.

Tymczasowy Zarząd Powiatowy w Tarnowie

ogłasza

KONKURS

na posadę sekretarza Tymczasowego Zarządu Powiatowego w Tarnowie z poborami VII kategorii płacy szczebel „a”

Wymogi:

1) Nieprzekroczony 40 rok życia dla kandydatów z poza służby rządowej wzg. samorządowej.

2) Wyznanie rzymsko-katolickie.

3) Ukończone studia prawnicze z trzema egzaminami teoretycznymi oraz egzaminem praktycznym z administracji ogólnej, — przyczem wymagana co najmniej 5-letnia służba administracyjna państwowa względnie samorządowa.

4) Obywatelstwo polskie.

5) Nieskazitelne życie.

6) Dla kandydatów ad 1) własnoręcznie napisany życiorys, metryka urodzenia, odpis świadectw z poprzedniej pracy, świadectwo zdrowia, świadectwo moralności oraz podanie 2-ch osób znanych z działalności publicznej mogących udzielić referencji o osobie kandydata.

Posada nadaną zostanie narazie prowizorycznie z tem, że po roku nienagannej służby może nastąpić stabilizacja.

Podania należy udokumentowane należy wnosić do Tymczasowego Zarządu Powiatowego w Tarnowie do dnia 10 maja 1928 r.

Tymczasowy Zarząd Powiatowy w Tarnowie
Komisarz rządowy i Starosta:
Rudolf Krupiński mp.

Wydział Powiatowy Sejmiku Grodzieńskiego

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Lekarza Rejonowego w Łunnie,
powiatu Grodzieńskiego.

Rejon Łunna obejmuje cztery gminy z siedzibą lekarza w miasteczku Łunnie, przystanek kolejowy, Czerlona

Obowiązki Lekarza Rejonowego polegają na prowadzeniu bezpłatnej przychodni, na opiece lekarskiej nad dziatwą szkół powszechnych i akcji sanitarnej i przeciwepidemicznej w rejonie.

Wynagrodzenie według VII kategorii plac urzędników państwowych i pomoc mieszkaniowa.

Kandydaci winni złożyć do dnia 1 maja r. b. oferty z załączeniem: 1) poświadczenia na prawo praktyki, wydanego przez władze polskie, 2) curriculum vitae, 3) poświadczenia o conajmniej 3 letniej praktyce lekarskiej i rocznej praktyce szpitalnej.

Wyjaśnień udziela kancelarja Wydziału Powiatowego w Grodnie.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (—) *Robakiewicz.*

Magistrat Miasta Janowa Lubelskiego

ogłasza

KONKURS

na posadę ogładcza mięsa przy rzeźni
miejskiej.

Uposażenie według XII stopnia urzędników państwowych i ewentualnie dodatek komunalny w wysokości 10%.

Posada do objęcia zaraz.

Oferty wraz z dowodami należy nadsyłać do Magistratu m. Janowa do dnia 15 maja b. r.

Magistrat m. Janowa.

Samochód ciężarowy

3-ch tonowy, o 25, 9. HP., firmy Benz-Gaggenau, 4-ro cylindrowy (średnica cylindrów 120 m/m i skok tłoków 150 m/m), w dobrym stanie, — sprzeda okazjnie
Magistrat miasta Świecian województwa Wileńskiego.

Sekretarz Burmistrz m. Świecian
(—) *St. Żebrowski* (—) *St. Hulewicz*

Wydział Powiatowy Sejmiku Świeciańskiego

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Sekretarza Sejmiku (Kierownika Biura Wydziału Powiatowego) z poborami VII grupy uposażenia urzędników państwowych oraz 15% dodatkiem komunalnym.

Warunki przyjęcia:

- 1) Nieprzekroczony wiek 45 lat,
- 2) Obywatelstwo polskie,
- 3) Wykształcenie conajmniej średnie.

4) Conajmniej trzechletnia praktyka w służbie samorządowej lub państwowo-administracyjnej.

Podania własnoręcznie pisane z dołączeniem curriculum vitae, odpisów metryki i świadectw należy wnosić do Wydziału Powiatowego w Świecianach Wileńskich do dnia 27 kwietnia r. b.

Posada do objęcia od dnia 1-go maja r. b.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (—) *Stefan Mydlarz.*

Magistrat m. Łunińca ogłasza **KONKURS** na stanowisko **miejskiego felczera Weterynarji.**

Do obowiązków felczera należy prowadzenie ambulatorjum weterynaryjnego i pełnienie obowiązków ogładcza mięsa na rzeźni miejskiej.

Do stanowiska przywiązane są pobory jak następuje: za prowadzenie ambulatorjum (120 zł. miesięcznie), za ogładczenie mięsa na rzeźni 25% dochodu brutto (przecięt. 160 zł. miesięcznie), za wizyty w ambulatorjum po 1 zł. (przeciętnie 50 zł. miesięcznie).

Kandydaci składający oferty winni przedłożyć do dnia 26 kwietnia r. b.: 1) metrykę urodzenia (lub inny dowód), 2) poświadczenie obywatelstwa Polskiego, 3) Uwierzytelnione odpisy świadectw, 4) życiorys.

Posada może być objęta od dnia maja 1928 roku.
Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.
Burmistrz m. Łunińca (—) *L. Radecki.*

FIRMA EGZYSTUJE OD ROKU 1900.

ROBOTY ZIEMNE

DROGI BITE

ULICE MIEJSKIE

KOLEJKI

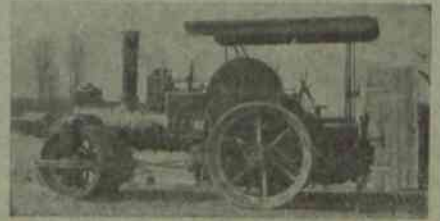
A. PRZYBYLSKI, BIURO TECHNICZNE Marszałkowska № 22

— TELEFONY: Nr. 55-15 i 68-30. —

DRZEWKA I KRZEWY OWOCOWE I OZDOBNE.
Kto chce mieć piękne drzewka i krzewy owocowe i ozdobne, jak również wyborowe nasiona warzywne, kwiatowe i pastewne oraz narzędzia ogrodnicze i nawozy sztuczne dla ogrodnictwa, niech je kupi w najstarszych Zakładach Ogrodniczych C. ULRICH, istniejących od 1805 roku w Warszawie, ulica Ceglana 11, dom własny.

Cenniki rozsyłane są na żądanie.

FRANCISZEK
KOWALEWSKI
Poznań, Stowackiego 8
Budowa Dróg i Szos
oraz wypożyczanie
Walców Parowych
10000—20000 kJ. wagi
Rok zał. 1904.

Dawnej
Inżynierowie **A. Ponikowski i E. Ostrowski**

Obecnie
STOŁECZNE TOWARZYSTWO BUDOWLANE I MELJORACYJNE Sp. Akc.

DRENOWANIE

Warszawa, Krakowskie-Przedmieście 7. Tel. 115-02 i 67-03.

STAWY RYBNE.

OSUSZANIE.

SIŁY WODNE.

DROGI.

KREDYT MELJORACYJNY.

NILSBARRÉN

Szwedzko — Polskie Towarzystwo
SP. Z O. O.

ZARZĄD w WARSZAWIE, KOPERNIKA 13 TEL. 52-05.

WSZELKIE MASZYNY DROGOWE

Nagrodzone złotym medalem na Targach Wschodnich we Lwowie w r. 1926.

RÓWNACZE motorowe „Bitwargen”. WALCE motorowe, DRAPACZE, ŁAMACZE do kamieni, PŁUGI śniegowe, Maszyny do asfaltowania, TRAKTORY Fordsona, CIĄGACZE gąsienicowe do Fordsona i t. d.

FIRMA EGZYSTUJE OD ROKU 1865.

WARSZAWSKIE PRZEDSIĘBIORSTWO ASFALTOWE i FABRYKA TEKSTUR

DZIERŻAWCA STEFAN BRZOZOWSKI

WARSZAWA, SOLEC 58, TEL. 6-67.

Poleca znane ze swej dobroci:

TEKTURĘ ASFALTOWĄ (papę dachową), smołę gazową, lak asfaltowy i t. p.

WYKONYWA: wszelkie roboty asfaltowe i izolacyjne z asfaltów lanych oraz roboty dekarские przez wykwalifikowanych majstrów.

BUDUJE JEZDNIĘ Z ASFALTÓW PRASOWANYCH, WALCOWANYCH I T. P. POCHODZENIA KRAJOWEGO I ZAGRANICZNEGO.

Wiele medali złotych na wystawach krajowych i międzynarodowych.

BUDUJMY POLSKĄ WIEŚ OGNIOTRWALE.

UDOSKONALONE MASZYNY DO WYROBU

Dachówki cementowej,
Pustaków betonowych,
Cembrowin studziennych,
Słupów, Rur, Płyt
chodnikowych
z piasku i cementu

Betoniarki,

Wozy mieszkalne,
Beczkowozy do
polewania szosy

POLECA

FABRYKA MASZYN

RZEWUSKI i S-ka Sp. Akc.

WARSZAWA, ULICA ORDYNACKA № 7.

czas. 13458/10/16

WARSZAWSKA SPÓŁKA AKCYJNA BUDOWY PAROWOZÓW

WARSZAWA, UL. KOLEJOWA Nr. 57.

Adres telegraficzny: Lokomot—Warszawa. Telefony: 131-61, 268-60, 131-34, 77-77.

FABRYKA PRODUKUJE:

- 1) Parowozy normalne i wąskotorowe (różnych typów i mocy).
- 2) Lokomotywy motorowe normalne i wąskotorowe z zupełną regulacją szybkości.
- 3) Lokomotywy bezogniowe normalne i wąskotorowe.
- 4) Silniki spalinowe Diesel'a systemu Pr. D-ra L. Ebermana, stojące, szybkoobrotowe od 25 do 2000 KM mocy.
- 5) Walce drogowe motorowe i parowe syst. „Skoda” z kotłem poziomym od 9 do 14 ton. i syst. Pr. Dr. L. Ebermana o kotle pionowym od 15 do 19 ton wagi.
- 6) Lokomobile rolnicze i przemysłowe od 13 KM mocy.
- 7) Całkowite urządzenia elektrowni z napędem generatorów, silnikami Diesel'a syst. Pr. Dr. L. Ebermana.
- 8) Kotły parowe różnych typów oraz specjalne wodnorurkowe o wysokim ciśnieniu, specjalne ciepłarki (akumulatory pary), przewody parowe oraz całkowite urządzenia kotłowni.
- 9) Specjalne młynki patentowane „Huragan” do rozdrabniania wszelkich materiałów.
- 10) Wyroby kute do 2 ton wagi.
- 11) Wyroby tłoczone (masowa produkcja) z blach żelaznych i stalowych do 30 mm. grubości.
- 12) Armatura brązowa i mosiężna
- 13) Wszelkie części zapasowe do wyrabianych przedmiotów.
- 14) Naprawa parowozów, silników, kotłów i t. p. oraz naprawa i przeróbka wszelkich urządzeń mechanicznych.

KOSZTORYSY I PORADY TELEFONICZNE BEZPŁATNIE.

KASY PANCERNE STALOWO-BETONOWE

Fabryka egzystuje od 1892 roku

FIRMA NAGRODZONA
15 ZŁOTEMI MEDALAMI

O POTRÓJNYM PANCERZU OD 100 DO 150 mm. GRUBOŚCI

Niepoddające się pruciu, włamaniu
i przepalaniu

Drzwi, skarbce

Szafy żelazne i ogniotrwałe

Kasety do wmurowania

Kasetki podręczne

Skarbonki oszczędnościowe

P O L E C A

S. ZWIERZCHOWSKI i S-ka

MAGAZYN FABRYCZNY: Warszawa, Warecka 9, tel. 122-97 i 121-57.

Fabryka: Strzelecka 30/32.

Ceny, kosztorysy na żądanie.

Najdogodniejsze warunki kredytowe.

